

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ҚАРОРИ

ТАСВИРИЙ ВА АМАЛИЙ САНЪАТ
СОҲАСИ САМАРАДОРЛИГИНИ
ЯНАДА ОШИРИШГА ДОИР
ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Тасвирий ва амалий санъат соҳаларида миллий меросимизни тиклаш, Камолитдин Бехзоднинг бой ижодий меросини халқимизга тўла етказиш, соҳа ривожига катта ҳисса қўшган атоқли рассом ва халқ усталари хотирасини абадийлаштириш, ижодий йўналишда олий ўқув юртидан кейинги таълимни ташкил этиш, кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш ҳамда мамлакатимизда тасвирий ва амалий санъат ҳамда дизайн соҳаси самарадорлигини янада ошириш мақсадида:

1. Қуйидагилар:
2020 йил октябрь ойида буюк мусавир ва наққош **Камолитдин Бехзод таваллудининг 565 йиллигини кенг нишонлаш;**

Камолитдин Бехзод хотирасини абадийлаштириш мақсадида **Тошкент шаҳрининг кўчаларидан бирига унинг номи бериш;**

2020/2021 ўқув йилидан бошлаб олий таълим муассасаларида тасвирий ва амалий санъат ҳамда дизайн йўналишида таълим олаётган талабалар учун **Камолитдин Бехзод номидаги давлат стипендиясини таъсис этиш;** ёш истеъдодли ижодкорларни аниқлаш ва уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида **“Камолитдин Бехзод издошлари”** миниатюра ва халқ амалий санъати асарлари ижодий танловини ташкил этиш ва уни ҳар йили анъанавий тарзда ўтказиб бориш белгилансин.

2. Камолитдин Бехзод таваллудининг 565 йиллигини кенг нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича ташкилий кўмита таркиби

(кейинги ўринларда – Ташкилий кўмита) 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Ташкилий кўмита (А.Абдухакимов):

а) бир ой муддатда Камолитдин Бехзод таваллудининг 565 йиллигини кенг нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқсин ва тасдиқласин;

б) 2020 йил 15 сентябрга қадар Камолитдин Бехзод номидаги Шарқ миниатюра санъати музейи хиббонининг замонавий қиёфада қайта ташкил этилиши ва унинг худудидаги Камолитдин Бехзод ҳайкалини 2022 йилда бронзага ўтказилишини;

в) 2020 йил 1 октябрга қадар Камолитдин Бехзод ҳаёти ва ижоди ҳамда унинг Шарқ тасвирий санъатига қўшган беқиёс ҳиссасига бағишланган ҳужжатли фильмнинг тайёрлини ҳамда марказий телеканалларда намойиш этилишини;

г) 2020 йил октябрь ойида: “Камолитдин Бехзод издошлари” миниатюра ва халқ амалий санъати асарлари ижодий танловининг ўтказилишини;

Камолитдин Бехзод ва унинг издошлари асарлари, хатотлик санъати намуналари, замонавий миниатюра асарлари кўргазмаси ҳамда илмий-амалий конференциясининг ўтказилишини;

д) “Ўзбекистон замонавий миниатюраси” каталогининг тайёрлини ва жорий йил октябрь ойида нашр этилишини таъминласин.

4. Белгилансинки, Камолитдин Бехзоднинг ҳайкалини бронзага ўтказиш билан боғлиқ харажатлар Ўзбекистон Бадий академиясига мазкур мақсадлар

учун ажратиладиган бюджет маблағлари доирасида амалга оширилади.

5. Ўзбекистон Бадий академияси ҳузурида:

Бадий таълим йўналишларидаги педагог ва мутахассис кадрларни қайта тайёрлаш ҳамда уларнинг малакасини ошириш маркази (кейинги ўринларда – Марказ); олий ўқув юртидан кейинги таълим тизимида тайёргарлик босқичи сифатида **Рассомлик маҳорат устaxonаси (олий рассомлик курси)**(кейинги ўринларда – Рассомлик маҳорат устaxonаси) ташкил этилсин.

6. Қуйидагилар:

а) **Марказнинг асосий вазифалари этиб белгилансин:**

давлат олий ва профессионал таълим муассасалари, ихтисослаштирилган санъат ва маданият мактаблари ҳамда мактаб-интернатлари, болалар музыка ва санъат мактабларининг тасвирий ва амалий санъат, дизайн, санъатшунослик ҳамда музейшунослик йўналишлари (кейинги ўринларда – бадий таълим йўналишлари) бўйича педагог ва мутахассис кадрларни қайта тайёрлаш ҳамда уларнинг малакасини ошириш;

иқтисодий ёш профессионал санъат намуналарининг билим ва кўникмаларини ривожлантиришга йўналтирилган ўқитишнинг замонавий шакли ва услублари, самарали педагогик технологиялар, электрон ахборот ресурсларидан кенг фойдаланган ҳолда таълим жараёнининг юқори даражада олиб борилишини таъминлаш;

Давоми 2-бетда

Муносабат

Мурувват ва хайру
САХОВАТ ОЙИ

Миродил МИРЖАЛИЛОВ,
Тошкент вилояти бош имом-хатиби ўринбосари

Асрлар оша халқимизнинг онгу шуурига эзгулик ғоялари билан сингган, меҳр-оқибат, хайру саховат амалларини бажаришда ҳидоят маёғи бўлиб келган мукаддас динимиз истиқлол туфайли қайта тикланди. Ҳар йили Рамазон ойини муносиб тарзда ўтказиш мақсадида Президентимизнинг қарори қабул қилинаётгани чин маънода юртимиз мўмин-мусулмонларига байрам қайфиятини бағишлаб, уларни юрт тақдирига дахлдорлик ҳисси билан яшашга, яратилган шарт-шароитнинг қадрига етиб, шукроналар келтиришга ундайди.

Куни кеча давлатимиз раҳбарининг “Муборак Рамазон ойини муносиб тарзда ўтказиш тўғрисида”ги қарори эълон қилингани юртимиз мўмин-мусулмонларини беҳад шодлантирди.

Қарорда бу йилги Рамазон ойи бутун дунёда коронавирус тарқалиши оқибатида юзага келган мураккаб эпидемиологик вазият давом этаётган оғир бир даврга тўғри келаётгани, ана шундай вазиятда ҳар бир мўмин-мусулмон оила даврасида карантин қоидаларига қатъий риоя қилган ҳолда уй шароитида динимиз арконларини адо этиши белгиланди. Бунинг учун тегишли ташкилотлар томонидан барча зарур шарт-шароитлар яратилиши кўзда тутилди.

Давоми 2-бетда

ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ: “САХОВАТ ВА КЎМАК” УМУМХАЛҚ ҲАРАКАТИ
ДАВЛАТИМИЗ ВА ХАЛҚИМИЗ ҚУДРАТИНИНГ АМАЛИЙ НАМОЁНИДИР”

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев

20 апрель куни **САНОАТ, ҚУРИЛИШ ВА ИНФРАТУЗИЛМА ТАРМОҚЛАРИ КОРХОНАЛАРИНИНГ ТЎЛИҚ ИШЛАШНИ ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ** бўйича видеоселектор йиғилиши ўтказди.

Рамазон ойида амалга ошириладиган эҳсон ва хайриялар манзилли бўлади, ифторликларга сарфланадиган маблағлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари **аҳолининг кам таъминланган қатламларига йўналтирилади.**

Жорий йилнинг биринчи чорагида қурилиш ишлари ҳажми **6,5 фоизга** ўсган бўлса-да, ўтган йилнинг шу давридан **4 фоизли бандга орқада қолмоқда.**

Карантин қоидаларига тўлиқ риоя қилган ҳолда, **барча қурилишларни давом эттиришга рухсат берилди.**

Янги тартиб асосида берилаётган ипотека кредитлари муддатини **15 йилдан 20 йилга узайтириш**, шунингдек, ипотека кредитининг энг юқори чегарасини бозор талаблари асосида кўпайтириш лозимлиги қайд этилди.

“ЎЗҚУРИЛИШМАТЕРИАЛЛАРИ” акциядорлик компаниясига биринчи ярим йилликда маҳсулот ишлаб чиқариши **10 триллион сўм ва йил охиригача 22 триллион сўмга етказиш вазифаси қўйилди.**

Давлат томонидан **тадбиркорларга солиқ, лизинг, кредит тўловлари, зарур ресурслар билан таъминлаш бўйича турли имтиёз ва преференциялар берилади.** Яъни, бу аҳолига давлат томонидан тадбиркорлик субъектлари орқали кўрсатиладиган саховат ва кўмак бўлади.

Аҳоли бандлиги ва иқтисодий барқарорлиқни таъминлаш борасида катта имкониятларга эга “драйвер”лардан бири қурилиш соҳаси ҳисобланади. Хусусан, бу тармоқ **1 миллион 325 минг нафар аҳолини иш билан таъминлайди.** Бошқа санъат йўналишлари учун ҳам талаб яратилади. Шу боис, **КАРАНТИН ДАВРИДА ҚУРИЛИШ ҲАЖМИ КАМАЙИШГА ЙЎЛ ҚОЙМАСЛИК** МАҚСАДИДА БУ СОҲАГА ҚЎШИМЧА **3,6 триллион сўм маблағ ажратилди.**

Ички ишлар вазирлигига соҳа корхоналари ва қурилиш материаллари ишлаб чиқарувчиларнинг ҳаракатланишига шароит яратиш вазифаси қўйилди.

Жорий йилда **30 минг хонадонли** кўп қаватли уйлар **фойдаланишга топширилиши режалаштирилган.** Лекин 25 та шаҳарда бунинг учун ер майдонлари ҳалигача ажратилмаган. Ипотека кредити олиш бўйича **аризаларни кўриб чиқишда ҳам сусткашликка йўл қўйилган.**

Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси томонидан хусусий пудрат ташкилотларига **кредитларнинг 50% харажатларини қisman қоплаш** ва кредит суммасининг **50% фойизгача кафолат бериш механизми жорий этилиши белгиланди.**

Жорий йилда энергия тежамкор қурилиш материаллари тайёрлаш бўйича **7 та лойиҳани ишга тушириш**, келгусидаги объектларни лойиҳалашда ушбу маҳсулотлардан фойдаланишни назарда тутиш юзасидан кўрсатмалар берилди.

Карантин даврида муҳандислик-коммуникация инфратузилмаси қурилишига Инқирозга қарши кураш жамғармасидан қўшимча **1,5 триллион сўм**, хусусан, сув таъминоти бўйича **55 та лойиҳага 500 миллиард сўм** ва йўл қурилиши бўйича **1 минг 547 та лойиҳага 1 триллион сўм маблағ ажратилди.**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИТАСВИРИЙ ВА АМАЛИЙ
САНЪАТ СОҲАСИ
САМАРАДОРЛИГИНИ
ЯНАДА ОШИРИШГА ДОИР
ЧОРА-ТАДБИРЛАР
ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-бетда

Ўқув жараёнига замонавий педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этишни ҳисобга олган ҳолда қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсларининг ўқув режалари ва дастурларини тизимли равишда такомиллаштириш;

бадийий таълим йўналишларидаги педагог ва мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш курсларининг ўқув-методик базасини шакллантириш ва фаолиятини мувофиқлаштириш ҳамда уларга таъхилий-методик раҳбарлиқни амалга ошириш;

б) Рассомлик маҳорат устaxonасининг асосий вазифалари этиб белгилансин:

тасвирий санъат асарларининг юксак сифатини таъминлаш, тасвирий санъат ижодкорларининг салоҳиятини тўлақонли юзга чиқариш;

“устоз-шогирд” ва бадийий таълим аъёнчаларини сақлаган ҳолда ўқитишнинг илгор усулларини ишлаб чиқиш ва ўқув жараёнида ижодий устaxonалар фаолиятини татбиқ этиш;

тасвирий санъат йўналишларида (дастгоҳли, графика, маҳобатли, миниатюра, ҳайкалтарошлик) фаолият олиб бораётган истеъдодли ижодкорларни саралаб олиш, уларнинг эстетик савияси ва маҳоратини юксалтириш;

санъат асарларида миллий ва умуминсоний аъёнчаларнинг юксак даражада ифода этилишига эришиш;

чет эллардаги кўргазма ва музейларда сақланаётган ноёб асарлар билан яқиндан танишиш, нусха кўчириш ҳамда тажриба алмашиш мақсадида хорижий мамлакатларга олий рассомлик курси ёш ижодкорларининг ижодий сафарларини ташкил этиш;

юртимиз музейлари фондларини юксак бадийий қийматга эга бўлган тасвирий санъат асарлари билан мунтазам бойитиб боришга қўмақлашиш.

7. Белгилаб қўйилсинки: Марказ фаолияти 2022 йил 1 январдан, Рассомлик маҳорат устaxonаси фаолияти 2022/2023 ўқув йилидан бошланади;

Рассомлик маҳорат устaxonаси юридик шахс мақомига эга бўлмайди ва Ўзбекистон

Республикаси Давлат бюджетни маблағлари ҳисобидан молиялаштирилади;

ёш ижодкорлар Рассомлик маҳорат устaxonасига стажёр-тадқиқотчилар учун белгиланган тартиб асосида жалб қилинади.

8. Ўзбекистон Бадийий академияси манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда Марказ ҳамда Рассомлик маҳорат устaxonаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги тегишли Ҳукумат қарори лойиҳасини ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

9. Республикада тасвирий ва амалий санъат соҳаси самарадорлигини янада оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар дастури 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

10. Ўзбекистон Бадийий академиясининг юртимиз тасвирий санъатига улкан ҳисса қўшган атоқли ижодкор Павел Бенюков номини Республика ихтисослаштирилган рассомлик мактабига бериш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

11. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари 2022 йил 1 сентябрда қадар Ўзбекистон Бадийий академияси тизимидаги ихтисослаштирилган санъат мактаблари ҳамда мактаб-интернатларнинг моддий-техник базасини мустақамлаш ва ўқувчилар учун зарур шарт-шароитлар яратиш чораларини кўрсин.

12. 2020 йил 1 ноябрдан бошлаб Ўзбекистон Бадийий академияси марказий аппарати ҳодимларининг лавозим маошига Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетни маблағлари ҳисобидан 100 фоиз миқдорда оийлик устамалар белгилансин.

13. Мазкур қарорда назарда тутилган харажатларни молиялаштириш 2020 йилда Ўзбекистон Республикасининг республика бюджетидан иккинчи даражали бюджет маблағларини тақсимловчи сифатида

Ўзбекистон Республикаси
ПрезидентиТошкент шаҳри,
2020 йил 21 апрель

Ш. МИРЗИЁЕВ

Долзарб мавзу

Коронавирус пандемияси
ижтимоий-ҳуқуқий жабҳада
нималарни ўзгартиради?

“Биз қоронғу дамларда ёруғ келажакка боқа олишимиз керак”.

АРАСТУ

Русланбек ДАВЛЕТОВ,
Ўзбекистон Республикаси адлия вазирини

Коронавирус пандемияси бизнинг авлод учун қўламини ва шакл-шамойили бўйича янгилик бўлиши мумкин. Аммо башарият ўтмишда бундан да оғирроқ синовларни енгган. Энг муҳими, ҳар қандай оғир табиий офат ва инқирозлардан кейин жамиятлар янада кучлироқ, мустақамроқ бўлиб шаклланган. Бугунги авлод ҳам ана шундай мураккаб жараёни бошидан кечирмоқда.

Бутун дунё аҳли шу кунларда коронавирус пандемиясига қарши курашмоқда. Жумладан, мамлакатимизда глобал пандемиянинг инсон саломатлиги ва жамият тараққиётига салбий таъсири олдини олиш бўйича узлуқсиз чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев халқимизга қилган мурожаатларида, видеоселектор йиғилишларида кўп бора таъкидлаётганидек, кўпни кўрган халқимиз янада жипслашиб, аҳил ва ҳамжиҳат бўлиб, бу мураккаб синовларни ҳам мардона енгиб ўтишига ишончимиз комил.

Шу билан бирга, бугунги мураккаб кунлар жамиятининг эртанги тараққиёти билан боғлиқ режаларни тузишда биз қўниқиб қолган одатий муносабатларни атрофчиқа қайта қўриб чиқишга, айримларини таҳрир қилишга, кейинги ҳаёт тарзимишни янгилаш ва режалаштиришга, бир сўз билан айтганда, ҳаётга янги-на нигоҳ билан қарашга ундамоқда.

Мазкур шароитда юридик ҳамжамият олдида коронавирус пандемиясидан кейин ижтимоий-ҳуқуқий муносабатларнинг янгиланган кўринишини тасаввур этиш ва шунга яраша чораларга олдиндан тайёргарлик кўриш вазифаси кўндаланг турибди.

Ҳали пандемия тўлиқ енгилмаган бўлса-да, биз масалала жавоб излашни ҳозирданок бошлашимиз керак.

Жорий йилнинг Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили, деб эълон қилиниши ва шунга муносоиб равишда тегишли давлат дастури тасдиқланиб, уни амалга оширишга киришилгани бугун содир бўлаётган воқеалар ривожига ҳамоҳанг жавоб беришимизда туртки бўлади.

Дастурда белгиланган тадбирларни йил якунини кутмасдан бугун-оқ амалга оширишга киришишимиз лозимлигини ҳаётнинг ўзи таъқоза этмоқда. Хусусан, шу кунларда жорий этилган карантин тартиби он-лайн савдо-сотиқ тараққиётига кенг имкониятлар яратиб бермоқда. Бу сифат кўрсаткичларини кейинчалик ҳам сақлаб қолиб, бошқа хизмат соҳалари ва иқтисодиёт тармоқларига жорий этишга кенг йўл очиб бериш, мазкур жараёнда истеъмолчилар ҳуқуқларини ишончли ҳимоя қилиш ва, умуман олганда, ҳуқуқий асосларини мустақамлаш каби қатор саволларга жавоб топишимизга тўғри келмоқда.

Давлат бошқарувида ҳозирги шароитда амалга киритилган янгиликлар ҳам сақлаб қолиниб, ихчамлашган давлат бошқаруви апарати

парати ва замонавий ишлаш услублари янада бойитилиб борилиши бугунги куннинг муҳим талабидир. Масалан, ортиқча мажлисларсиз ҳам ишлар тўхтаб қолмади, иш самарадорлиги ошди, бюрократия ва қозғозбозлик камайди. Бу эса мазкур тизимнинг келажакда янада ривожланиши учун барча имкониятлар борлигини кўрсатди.

Қўлаб идоралар ўзларининг ортиқча ва самарасиз бўғинларини аниқлаб, ишини янада мақбуллаштириши учун имконият яратди. Бюджет маблағларини тежаш нуктаи назаридан эса бу айни мудоаа бўлади. Шунда вазирлик ва идораларнинг молиялаштиришда ягона тамойилларга ва замонавий услубларга ўтиш имкониятлари туғилди.

Мамнуният билан қайд этиш лозимки, давлат бошқарувининг ўзакдорлиги бири бўлиши қонун ижодкорлиги соҳаси ахборот технологиялари шарофати билан карантин шароитига тайёрлиги кўзга ташланди. Зеро, 2019 йилдан бошлаб ҳужжатларни электрон ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби ва тизими жорий қилинган ҳамда унга 200 дан зиёд турли ташкилотнинг улангани бугун айни мудоаа бўлди.

Лекин бу масаланинг фақатгина техник томонидир. Табиий равишда тежоратда ишлаб чиқиши лозим бўлган чоралар ва улар акс этадиган қонун ҳужжатларининг мазмун-моҳияти, уларда, юқорида таъкидлаганимиз, жамият, давлат ва инсон манфаатларининг мувоzanатини таъминлаш масаласи ҳар доим долзарб бўлиб қолаверади.

Қўнмлик ташкилотлар ўз фаолиятини вақтинча қисқартиргани туфайли карантиндан кейинги дастлабки даврда аҳоли томонидан давлат хизматларини олишга бўлган эҳтиёж ошиб кетиши мумкин. Худди шу ҳолат суд-тартибот органларида ҳам ўз бериши кутилмоқда.

Эндиликда мазкур йўналишда эскича ишлаб бўлмаслиги бугун-оқ маълум. Шу боис, ниманики ўзгартириш, янгилаш, такомиллаштириш ва мақбуллаштириш мумкин бўлса, бу ишни ҳозирдан жадал амалга ошириш лозим бўлади.

Масофадан ишлаш ҳақида гап кетганда, меҳнат қонунчилигини эътибордан четда қолдириб бўлмайди. Сабаби, қонунчилигимизда шу пайтгача ишни бу тарика ташкил этиш масаласи атрофчиқа очиб берилмаган эди. Энди бўлса, бу иш услуби ҳам ўзини оқлаш исботини топди. Шундай экан, мазкур масаланинг ҳуқуқий жиҳатларини ишлаб чиқиш ҳуқуқшунослар олди-да турган долзарб масалалардан биридир.

Давлатимиз
раҳбарининг ўз
вақтида қабул
қилинган қарорлари
билан корхоналарнинг
банкротлиги вақтинча
тўхтатилди.

Бошқа томондан, бюджет ташкилотларида ҳодимларга меҳнат таътили ёки иш ҳақи сақланмайдиган таътил бериш, хусусий сектордаги иш бевувиларнинг ижтимоий мажбурияти масаласи ҳам қатор масалаларни юзга чиқарди.

Карантин туфайли юридик ва жисмоний шахслар мурожаатлари билан ишлаш тизими ўзгарди. Давлат органлари раҳбарларининг шахсий қабулларини, сайёр қабулларни қисқартириниш ва вақтинча тўхтатишга мажбур бўлинди. Фуқаролар ҳам вазиятни тўғри тушуниб, ўзларининг ҳаётини масалаларини ва шахсий муаммоларини давлат органларидан талаб қилишни аксарият ҳолларда кейинроққа қолдириб турибди.

Лекин мазкур масалалар ўз-ўзидан ҳал бўлиб қолмайди. Шундай экан, давлат органлари, айниқса, маҳаллий ҳокимият идораларининг мурожаатлар билан ишлаш тизими, Халқ қабулхоналари, барча-барча мутасаддилар ўз ишларини мувофиқлаштирган ҳолда олиб боришни таъқоза этади. Бунда давлат тизимлари ягона платформа орқали ишлашга ўтса, мурожаатлар имкон қадар тез ҳал этилса, самарадорлик ошади.

Ҳар қандай шароитда инсон ҳуқуқларини таъминлаш давлат учун устувор вазифа бўлиб қолади. Бугунги шахсий ҳуқуқларни амалга оширишда юзга келаятган ноқулайликлар жамият ва миллат соғлиғи, келажаги учун қилинаётганини ва булар вақтинча эканлигини барчамиз тушуниб турибмиз. Албатта, бундай ҳолатда жамият ҳафсизлиги, соғлиғи ва ҳуқуқлари шахсий ҳуқуқларга нисбатан устувор аҳамиятга эга эканини ҳам тан олиш зарур.

Шу билан бирга, карантин чекловлари шароитида қондалар ва белгиланган тартибларнинг бузилиши юзасидан берилаятган хабарлар ва статистика жамиятда ҳуқуқий онг ва маданиятни ривожлантириш юзасидан олдимизда ишлар талайгина эканини кўрсатмоқда. Демак, бугун ва келажакда аҳоли орасида ҳуқуқий билимларни тарғиб қилиш, қонун бузилиши ҳолатларининг олдини олиш, жамиятда умуминсоний ва миллий қадриятларга ҳурмат ҳиссини юксалтириш ишлари янги-на даражада ва сифатда давом этиши керак.

Шартномавий муносабатлар соҳасини ривожлантириш олдимизда турган йирик доводдир. Зеро, кўп ҳолларда аҳоли ва ҳатто тадбиркорлик субъектлари томонидан шартнома шартлари синчковлик билан ўрганиб чиқилмаслигининг гувоҳи бўламиз. Пандемия шароитида эса айрим соҳаларда шартномаларни бажариш имконияти сезиларли камаяди. Шу боис, ушбу йўналишда қўйиладиган масалаларнинг долзарблиги ошиб боради:

— вақтинчалик иқтисодий қийинчиликлар туфайли қарз мажбуриятларини бажариш мураккаб-лашади, ижара шартномаларига асосан тўловларни амалга ошириш ва муддатларни қайта кўриб чиқиш, кечиктирилган мажбуриятларнинг ижросини таъминлаш вазифалари юзга келди;

— форс-мажор ҳолатларга аниқлик киритиш кун тартибидидаги энг асосий масалалардан. Чунки ҳар доим бизнесни ривожлантириш учун туртки бўлган омил — бу таваккалчиликларни бошқаришдир;

— келажакда эса кластер шаклланиб ишлаб чиқариш, электрон тижорат, криптовалюта айланмаси, ер участкаларини хусусийлаштириш, улушли қурилиш ва бошқа замонавий фуқаролик-ҳуқуқий институтларда шартноманинг ролини ошириш зарур бўлади.

Давлатимиз раҳбарининг ўз вақтида қабул қилинган қарорлари билан корхоналарнинг банкротлиги вақтинча тўхтатилди. Шу билан бирга, объектив сабабларга кўра, келажакда бу масала яна кун тартибига чиқишини эътиборга олиб, бунда банкротлик жараёни орқали корхоналарнинг парчаланиши ёки йўқ бўлиши эмас, балки уларни кредиторлардан ҳимоя қилиш механизми орқали соғломлаштириш ва қайта оёққа қўйиш муҳим бўлади.

Биз юқорида тўхталиб ўтган масалалар ижтимоий-ҳуқуқий соҳада олдимизда турган муаммоларнинг бир қисми, ҳолос. Аслида мулоҳаза қилиш лозим бўлган жуда кўп масалалар бор.

Умуман олганда, биз, ҳуқуқшуносларнинг бугунги вазифамиз давлатимиз ва жамиятимизга юридик ва ҳуқуқий қўллаш соҳасида пандемия туфайли юзга келган чигалликларни ечишга қўмақлаштириш.

Барчамиз амин бўлиб турибмиз, энди дунёимиз биз қўниққан кўринишда бўлмайди. Биз янги-на муносабатлар тизимини қуриш босқичига кириб борамиз. Бу жараёнинг қондаларини қозғога тушириш ҳуқуқшуносларнинг бугунги авлоди чегига тушди.

Шу муносабат билан юридик ҳамжамиятимизни бугун ижод қилиш учун ўзига ҳос имконият яратган “ўзини яққалаш” ҳаёт тарзига амал қилинаётган шароитда юқоридида ва бошқа долзарб ҳуқуқий масалалар ҳақида бош қотиришга, мулоҳазаларни фаол очиб қилишга, коронавирус пандемиясидан кейин жамиятда ижтимоий-ҳуқуқий тизимнинг такомиллаштиришга ўз ҳиссасини қўишга чақирамиз.

Муносабат

Мурувват ва хайру САХОВАТ ОЙИ

Бошланиши 1-бетда

Айни кунларда нуруний отахону онахонларимиз, имом-домлаларимиз Президентимизнинг мазкур қарорини ойнаи жаҳон орқали эшитиб, интернет сайтларидан ўқиб, динимиз арқонларини эмин-эркин адо этиш учун давлатимиз томонидан яратилган шароитларга раҳматлар айтиб, Яратганга шукроналар келтирмоқда.

Рамазон ойи жамиятимизда меҳр-оқибат, ўзаро ҳурмат ва ҳамжиҳатлик

муҳитини янада мустақамлаш, миллий-диний қадриятларимизни асраб-авайлаш ва улуғлашда муҳим аҳамиятга эга. Муқаддас Ислон динининг беш фарзидан бири бўлган бу файзли ойдаги амаллар ўзининг шўхуҳ ва таровати билан кишиларни ҳидоятга чорлайди. Айниқса, бу ойда эзгу амаллар янада кўпаяди: меҳр-оқибат ришталари мустақамланиб, кам таъминланган, боқувчисини йўқотган оилалар ҳолидан хабар олинади.

Чунончи, ҳадиси шарифда: “Агар умматларим Рамазон ойининг улар учун қанчалик шарофатли ва баракотли эканини яхши билганлариди эди, йил-ўн икки ой рамазон бўлишини оруз қилар эдилар” (Имом Бухорий ривояти), деб марҳамат қилганлар.

Бу йил Рамазон ойини уйларимизда, оиламиз бағрида ўтказамиз. Бу ҳам аслида биз учун бир имконият. Негаки, ўттиз кун давомида фарзандларимизга муқаддас динимизнинг асл моҳиятини ўргатиш, уларнинг онгу шуурига ажодларимизнинг бебаҳо маънавий меросларини сингдиришга ҳаракат қилишимиз лозим.

Рамазоннинг маънавий, моддий, жисмоний, тиббий фойдалари жуда кўп. Рўза турли касалликларга даво бўлиш билан

бирга, бадандаги ёмон ва кераксиз ёғларни кетказди. Қонни тозалайди, ошқозонни яхшилайди. Тана вазни енгиллашиб, зехн ўткир, хотира кучли, ирода мустақам бўлади. Шунинг учун ҳам тиббиёт мутахассислари: “Рўза туттиш

баданнинг соғлом, қувватли бўлишига сабаб бўлади”, деб таъкидлайди.

Бу ой ҳар бир мўмин-мусулмонга вақтдан унумли фойдаланишни ҳам ўргатади. Қуни кеча ойнаи жаҳонда Президентимизнинг “Муборак Рамазон ойини муносиб

тарзда ўтказиш тўғрисида”ги қарори ўқиб эшитилганда, ўйламанки, қўнчилигимиз Рамазон дастурини тузиб олдик. Унга кўра, саҳарликдан то кун ботгунча, ифторликдан то ярим тунгача фарзандларимизнинг маънавиятини юксалтиришга хизмат қиладиган маърифат касплари ташкил этилади, иншооллоҳ. Бу жараёнда, албатта, умумтаълим мактаблари ўқувчилари учун телеканаллар орқали эфирга узатилаётган онлайн дарсларни ҳисобга олиш зарур. Зеро, ҳар бир нарсга маърифат асосига қурилганига яшаб қолади.

Яна бир муҳим жиҳат. Бу йил 9 май — Хотира ва қадрлаш куни Рамазон ойининг ўртасига тўғри келади. Демак, биз ушбу қўнлуг ойда ёши улуг инсонларнинг ҳолидан телефон орқали бўлса-да хабар олиб, уларга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш, айниқса, уруш қатнашчилари ва меҳнат фронти фахрийлари, юз ёшга кирган кексаларни янада эъзозлашимиз зарур.

Рамазон шариф бошланганти. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бу ойнинг алоҳида фазилатлари борасида тўхталиб, бундай марҳамат қилдилар: “Умматим ҳар қайси ойда қилган бир яхши, солиҳ амали учун бир савоб олади. Аммо Рамазонда

эса Аллоҳ бири учун ўндан то етти юзгача ва ўндан зиёда қилиб беради. Фарз ибодатларининг биттаси учун бошқа ойлarda бажарган етмиш фарзнинг савоби, нафллари учун эса бошқа ойлarda бажарган фарзнинг савобини беради. Бу ой сабр ойи, сабрнинг самараси эса жаннатдир...”. Демак, биз ўн бир ойнинг султони Рамазон шарифининг ҳар бир кунини, соати, дақиқасини ғанимат билан, эзгу ишларни ўзимизга шиор қилиб олсак, давлатманд бўлсак — молимизни, ҳунарманд бўлсак — ҳунаримизни, маърифатли бўлсак — иллимизни эзгулик, хайр-саховат, юрт ободлиги ва Ватан тараққиёти йўлига сарф этсак, энг муҳими, нафсимизни ислоҳ қилсак, жуда катта ажру савобларга эга бўламиз.

Хулоса қилиб айтганда, Рамазоннинг файзли кечаларида, нурафшон кўнларидида, қалбга ором, қўнғилга хотиржамлик олиб кирувчи лаҳзаларда юртимиз мусулмонлари ҳамжиҳатликда Ватанимиз тинчлиги, сарҳадларимиз дахлсизлиги янада мустақамланишини Яратгандан сўраб дуо қиладилар. Юртдошларимиз ижобати қаҳолатланган эзгу амал ва хайрли тилаларни йил бўйи давом эттириверадилар. Энг муҳими, бу улуг ойда юртимизни ва бутун дунёни ташвишга солган коронавирус балоси тезроқ даф бўлишини сўрашимиз зарур.

“Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракати —

давлатимиз ва халқимиз қудрати, миллатимизнинг бетакрор қадриятлари ифодасидир

Саодат БОЙМИРЗАЕВА,
Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги
матбуот хизмати раҳбари

Ҳар бир халқ, ҳар бир миллат ўз тарихида қўллаб синовларни бошидан кечирган. Ана шу қийинчиликларни матонат билан енгиб ўтиб, тараққиёт ва ривожланишга эришган. Бугун инсоният яна бир бор жиддий синов билан юзма-юз келди. Бутун дунёда бўлгани каби бу мураккаб жараён Ўзбекистонни ҳам четлаб ўтмади.

Албатта, коронавирус пандемияси шароитида халқимизни озиқ-овқат билан таъминлаш, иқтисодий ёлғизликни қўллаб-қувватлаш учун мамлакатимизнинг заҳиралари ва имкониятлари етарли. Аммо карантин тартиби жорий этилгани сабабли ҳудудларда қўллаб-қўллаб чиқариш қорхоналари фаолияти тўхтаб қолди. Табиийки, бу жараёнда ишсизлар, кўмакка муҳтож аҳоли сони ортади. Синовли дамларда халқимизнинг тарихий ва маънавий қадриятлари, меҳр-саховат, оқибат ва ҳиммат каби юксак қасдларидан самарали фойдаланиш яхши натижа беради. Чунки азалдан юртдошларимиз йиқилгани сўяб, ёрдамга муҳтожларга елкадош бўлиб келган.

Синовли дамларда

Мамлакатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев 20 апрель кунини санат, қурилиш ва инфратузилма қадриятлари қорхоналарининг тўлиқ ишлашини таъминлаш масалалари бўйича ўтказилган видеоселектор йиғилишида ушбу синовли дамларда яна бир бор мана шу қадриятлардан самарали фойдаланиш лозимлигини таъкидлади. Президентимиз томонидан “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракатини йўлга қўйиш ташаббуси илгари сурилди.

Чиндан ҳам, “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракати давлатимиз ва халқимиз қудратининг амалий намоёни бўлиш билан бирга миллатимизга хос тақдорларимас қадриятлар ифодасидир.

Давлатимиз раҳбари бежиз йиғилиш аввалидаёқ бу мавзуга тўхталмади. Чунки эпидемияга қарши ўз вақтида қўрилган чора-тадбирлар натижасида қўллаб-қўллаб қўйиш ва иқтисодий соҳалардаги инқироздан сақлаб қолingan бўлсада, аксарият вилоят ва туманларда қорхоналар ўз ишини тўхтатган ёки тўлиқ қувват билан ишламаяпти. Бу эса аҳоли ҳаётига салбий таъсир қилмоқда. Давлат томонидан иқтисодий ҳимояга муҳтож қатламни қўллаб-қувватлаш зарурати пайдо бўлмоқда.

Президентимизнинг ушбу ташаббуси, шубҳасиз, шу кунгача олиб борилаётган хайрия ишларини янги босқичга олиб чиқади. Вақтинча ишламаётган ва ёрдамга муҳтож оилаларни аниқлаб, уларни манзилли асосда озиқ-овқат ва дори-дармон билан таъминлаш кўлами янада кенгайди.

Айниқса, бу хайрли ташаббуснинг муқаддас Рамазон ойи

арафасида илгари сурилгани ҳам гоёат эзгу иш бўлди. Чунки бу ойда эҳтиёжманд ва муҳтож оилаларга ёрдам кўрсатиш ҳам қарз, ҳам фарз ҳисобланади. Қалби имон нури билан йўғрилган юртдошларимиз бу ойда қилинадиган яхши амаллар нечоғлиқ савобли эканини яхши билади. Айниқса, ушбу муқаддас ойда ҳар бир тадбиркор ўзи фаолият юритаётган ҳудудда иқтисодий ҳимояга муҳтож аҳолини, аввало, маҳалладошларни, қўни-қўшиларини фаол қўллаб-қувватлаш, биринчи гада, улкан савоб ва эзгу амал бўлса, иккинчи томондан, чин ватанпарварлик белгиси ҳамдир.

Амалий кўмак тадбиркорлар орқали

Диний ва дунёвий ақидаларга кўра, ҳар бир кунини ёнқаш ҳар бир сониясини ўзгалар қорини осон қилишга, ўқисларнинг кўнглини кўтаришга бахшида этадиган инсонлар чинакам фидоийлардир. Муҳтожлар хизматида бўлиш, улгарга имкон қадар ёрдам қўлини чўзиш — улкан савоб.

Эътиборлиси, мамлакатимиз раҳбари видеоселектор йиғилишида ушбу ташаббуснинг аниқ механизмининг ҳам кўрсатиб берди. Унга кўра, Рамазон ойда амалга оширилмайдиган эҳсон ва хайриялар манзилли бўлади, ифтидорликларга сарфланадиган маблағлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари аҳолининг кам таъминланган қатламларига йўналтирилади.

Мисол учун, қайсидир тадбиркор бир ойда имкониятидан келиб чиқиб, 10 та, бошқа бири эса 20 та оилаларга кўмаклашиши, энг муҳими, муҳтож оилалар аъзоларини ишга жалб қилиши мумкин. Ўз навбатида, тадбиркорларнинг бу эзгу иши беъэтибор қолмайди. Яъни давлат томонидан улгарга солиқ, лизинг, кредит туловлари, зарур ресурслар билан таъминлаш бўйича турли имтиёз ва преференциялар берилади. Бу аҳолига давлат томонидан тадбиркорлик субъектлари орқали кўрсатиладиган саховат ва кўмак бўлади.

Йиғилишда таъкидланганидек, жараёнда йирик қорхоналар, уларнинг жойлардаги таркибий бўлинмалари, фермерлар ва кластер ҳужаликлари ҳам ихтиёрий қатнашиши мумкин. Зеро, бежиз бу ташаббус умумхалқ ҳаракатига тенгланмади. Ушбу ташаббусни амалга оширишда Савдо-саноат палатасининг жойлардаги бўлимлари, банклар,

ижтимоий муҳофаза идоралари ҳамкорликда иш олиб боради.

Саховатпешалар сони кам эмас

Инсондан нима қолади, деганда, кўпчилик “албатта, яхшиликда!” дея жавоб бериши аниқ. Бугунги синовли кунларда бағрикенг, саховатпеша юртдошларимизнинг кўпчилиги қалбимизга таскин бериши, шубҳасиз.

Пойтахтимиздаги “Ўзэкспомарказ” биносидан жойлашган, Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳузурида ташкил этилган Ҳомийлик хайрияларини мувофиқлаштириш марказига ҳар кунини ҳомий ташкилотлар ва саховатпеша инсонлар томонидан хайрия маҳсулотлари келиши давом этмоқда. Мухими, ушбу ижтимоий ёрдамлар ўз вақтида эҳтиёжманд оилаларга етказиб қолди.

Жумладан, кеча (21 апрель кунини) пойтахтимизнинг саҳий фуқаролари томонидан марказга 2 тоннадан ортқ шакар, 7000 дона полиэтилен пакет, 1000 дона полиэтилен сумка ва 8780 кг. пиёз етказилди. “Нова group” ташкилоти 10 тонна картошка, “DMC — доктор Максудовнинг клиникаси” 1 тонна товук, “Oltin tegimon” ташкилоти 1,5 тонна ун, “Madina Mavlon” ташкилоти 2 тонна картошка, 2 тонна ун, 150 литр ўсимлик ёғи, 240 кг. макорон маҳсулотлари, “Navruz Invest” ташкилоти 1 тонна туз, “Krupa Snap” ташкилоти 1 тонна ун, “Xadga group” “Namangan savdo” билан биргаликда 2 тоннадан ортқ гуруч етказиб берди.

Шунингдек, халқ депутатлари Юнусобод тумани кенгаши депутати Қасимов Муҳаммадқуллов ҳамда “Premium engineering service” қорхонаси билгаликда 4 тонна картошка, 2 тонна пиёз ва 1 тонна сабзи, “Class food service” ташкилоти 130 кутиди ширинлик тақдим этган бўлса, “OzLiDeP” Тошкент шаҳри кенгаши, “Nau CO” МЧЖ, “InfinitBank” томонидан 1764 кг. ун, 457 кг. гуруч, 430 кг. шакар, 454 литр ўсимлик ёғи, 210 кг. картошка, 280 кг. пиёз, 7,5 минг дона туҳум, 852 кг. макорон маҳсулотлари, 103 дона майонез хайрия қилинди.

Бундай саховатпеша инсонлар рўйхатини яна узок давом эттириш мумкин. Қувонарлиси, бу каби ҳомийлик хайрияларини кўрсатиш истагини билдираётган ватандошларимиз сони кун сайин ортиб бормоқда.

Мазкур ижтимоий ёрдам маҳсулотлари, биринчи навбатда, кам таъминланган, ижтимоий ҳимояга муҳтож оилалар, кексалар ва нуронийлар, доимий иш билан банд бўлмаган аҳоли вакилларига маҳалла ҳодимлари ва волонтерлар ҳамкорлигида мунтазам етказиб турилмоқда.

Бир сўз билан айтганда, Президентимизнинг ушбу ташаббуси халқимизни янада жиқлаштириб, қийин дамларда бирлаштирмоқда.

Адабиёт ва санъат ҳар қандай вазиятда ҳам инсонни сабр-бардошли, матонатли бўлишга ўргатади, миллатни бирлаштиради, тафаккурини тарбиялайди.

Бугуннинг гапи

ИШОНЧ КЎПРИКЛАРИ

ёхуд илму маърифат ва миллий қадриятлар маънавий қалқонимиздир

Жаббор ЭШОНҚҮЛ,
филология фанлари доктори, Алишер Навоий номидаги
Давлат адабиёт музейи директори

Мана бир неча ойдирки, инсоният катта бир синовга дуч келиб, у билан курашаётир.

Сабаблар изланилпти, оқибатлар ўрганилпти.

Халқимиз эса ҳамиша ҳар нарсадан ҳикмат излашни ҳам, уни топишни ҳам уйдалайди.

Эл бошига тушган бу синовли кунларда давлатимиз раҳбари уч бора халққа мурожаат қилиб, ваҳимага берилмаслигини, бу балони даф этиш учун барча чоралар ишга солинишини, бундай вазиятда бирдамлик ва ҳамжиҳатлик зарур эканини кўп ўқтирди.

Пандемияга қарши курашнинг илк кунларидаёқ халқимиз ғаниб қолмади, ваҳимага берилмади. Ҳар бир оила, ҳар бир фуқаро кучли давлатнинг мустақкам ҳимояси остида эканини чуқур ҳис этди.

Мамлакатимиз раҳбарининг ташаббуси билан ҳорижий давлатларда карантин сабабли қилиб кетган ватандошларимизни олиб келиш учун чартер рейслар ташкил этилиши, карантинда ҳам минглаб юртдошларимизга давлат ҳисобидан барча шароитлар яратиб берилиши, касалликка чалинганларни эса диагностика, даволаш ишлари Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти тавсиялари ҳамда илгор ҳорижий тажрибаларга таяниб амалга оширилиши, қисқа фуқароларга Тошкент вилоятида 10 минг кишини қабул қилишга мўлжалланган карантин зонаси барпо этилиши, Зангиота туманида 10 минг ўринли 2 та вирусология шифохонаси қурилиши каби кенг қўламли ишларни мисли қўрилмаган, қийинсиз жасорат ва фидоийлик дейиш мумкин.

Шу синовли кунларда биз ёнимизда юрган, бироқ шу пайтгача эътибор қилмаган, кези келганда қадрига етмаган ўз қаҳрамонларимизни ҳам танидик. Улар орасида шифокорлардан тортиб, ҳуқуқ-тартибдош қўбонларни, ҳайдовчи, оддий деҳқон ва саховатпеша тадбиркорларча бор. Вақти келади, албатта, бугунги куннинг жасорати тарихга муҳрланади.

Бир нарсани аниқ ҳақиқатки, агар бугун биз қўриб, сезиб, англаб турган ўзгаришлар замирида уч йил олдин мамлакатимизда бошланган ислохотлар бўлмаганда, эҳтимол, бу синовли кунларда аҳолининг бунданда оғирроқ бўлиши мумкин эди. Энг муҳими, бу ислохотларни шу мамлакатда яшаётган ҳар бир фуқаро ҳис этди, ён-атрофдаги давлатлар ва ҳориждаги энг зўр сиёсатчилар ҳам тан олмақда, эътироф этмоқда.

Уч йил олдин илм-фан, таълим, тиббиёт ва ҳокзо соҳаларда бошланган ислохотлар туфайли бу кўринмас балога қарши курашда халқимиз бирдамликда ҳаракат қилмоқда, одамлар давлатнинг кучли ҳимоячи қалқон, ташаббускор ва ташкилотчи, халқ ва давлат деган тушунчалар яқдил эканини юрак-юракдан ҳис этиб турибди.

Назаримда, энг катта ютуғимиз ҳам мана шунда: халқнинг давлатга, давлат раҳнамосига бўлган ишончи, давлатнинг халқ томонидан тўла қўллаб-қувватланганлиги, одамларнинг бир-бирига бўлган меҳру муруввати ва ҳамжиҳатлигидадир.

Ҳозир дунё ҳаритасига кўз ташласак, энг ривожланган деб тан олинган давлатлар бу бало олдида додлариб қолганлиги, синовли кунларга тайёр эмаслиги, халқ билан давлат бошқаруви тизими ўртасидаги ишонч кўприклари мустақкам эртасидигани кўрмоқдамиз.

Бугунги куннинг бизга бераётган энг катта хулосаси шуки, мамлакат мустақамлиги фақат иқтисодий рақамлар кўрсаткичининг юқори бўлишигагина эмас, балки миллий маданият, қадрият ва маънавият деган тушунчаларга ҳам чамбарчас боғлиқдир.

Мамлакатимиз раҳбари Президент бўлиб сайланган илк кунларидаёқ, илм аҳли, Фанлар академияси олимлари билан учрашди. Дастлабки фармони ҳам жамиятда ўз нуфузини йўқотган, тарқалиб, парчаланиб кетган Фанлар академиясини ва унинг тарихидаги илмий-тадқиқот институтларини қайта ташкил этиш ҳақида бўлди.

Юртимизда илк бор Тиббиёт академияси ва Инновацион ривожланиш вазирлиги ташкил этилди. Бугунги кун шуни кўрсатаяптики, бу қарорлар ўз даврида қабул қилинган тарихий қарорлар бўлган. Мана шу кўринмас балога қарши курашда, биринчи навбатда, собит тиббий билим ҳамда илму маърифат ва миллий қадриятларнинг ўрни бекиёс экани янада аён бўлмоқда.

Мамлакатимизда сўнгги уч йилда адабиёт, санъатга бўлаётган эътибор, китобхонлик маданиятини янада ривожлантиришга қаратилган қатор қарорлар қабул қилинди. Турли фестиваллар, халқаро симпозиумлар шунчаки тадбир учунгина ўтказилмади, балки миллатнинг маънавиятини юксалтириш, ҳамжиҳатлиги, бирлигини мустақамлаш, ижодкорлик қобилиятини уйғотишга хизмат қилди. Бугунги халқнинг бирлиги, жиқлигида ана шу амалга оширилган улкан ишларнинг амалий натижаларини кўриб турибмиз. Зеро, мамлакатимиз раҳбарининг таъбири билан айтганда, адабиёт ва санъат ҳар қандай вазиятда ҳам инсонни сабр-бардошли, матонатли бўлишга ўргатади, миллатни бирлаштиради, тафаккурини тарбиялайди.

Бадий сўз санъати ҳақида гап кетганда, биринчи гада, эпик ижодкорларимиздан жонли ижро ҳолатида оғиздан-оғизга ўтиб, мерос бўлиб келаётган “Алпомиш”, “Тўрғли”, “Рустамхон”, “Кунтуғмуш” каби достонларимиз тилга оламиз. Бу достон қаҳрамонлари энг мушкул пайтда ҳам халқнинг қорига яраган, пароканда элни бирлаштирган, ўзининг мардлигини намоийш этиб, жасорат кўрсатган, элга маърифат улашган, ўз ҳаёти билан бутун авлодларга намуна бўла олган миллатнинг боқий тинчликларидир.

Бундан минг йиллар олдин ҳам боболаримиз эл бошига иш тушганда сабри, матонатли бўлиш ҳақида ўғит қолдирган. “Сабр таги — сариқ олтин”, “Сабр билан чиқар олтин”, “Сабр этган етар муродга, бесабр қолар уятга”, “Салобатли бўлма, саботли бўл”, “Сабр — шодлик қалити” каби мақоллар гўёки бугунги кун учун айтилгандек таассурот қолдиради. Ҳар қандай вазиятда эл-улуснинг ёнида бўлиш, халқнинг дарди билан яшаш ўқтирилган “Одамга эътибор — оламга эътибор” каби мақоллар одами улуглайдиган, инсонни тарбиялайдиган ўғитлар, панднасихатлардир.

Ҳазрат Алишер Навоий эса ўзининг “Маҳбуб ул-қулб” асариди: “Сабр ўзини чиқармоқдур ҳузус нафсонидин ва танаъум жисмонидин ва нафсни ҳабс қилмоқдур ибодат меҳнатиди ва қадими собит қўймоқдур риязот суубатиди. Ҳақ йўлида қотиғ ириқча тузмақдур ва яхши ёмондин ҳар не эшитган ва кўрганга таҳаммул кўргузмақдур”, дея таълим беради. Сабр қилиш ва нафсни енгиш борасидаги улғ Навоийнинг бундай ўғитларига қулоқ солиш ва амал қилмоқли эса айнан ҳозирги кундаги ҳолатга уйғундир.

Негаки, халқимиз шуруида бу жиҳатлар азалдан муҳассамдир. Улғ адибимиз Абдулға Қодирий ҳам “Ўткан кунлар” романида қадимдан келаётган шарқона достончилик аънаваларига суянган ҳолда, XX аср арафасида турган инсоннинг тафаккурига, шахидига, шижоатига мослаб, Шарқу Фарб бадиятини синтез қилган янги бир ижод намунасини яратди. Бу бир эксперимент эди. Шу илк экспериментнинг ўзидаёқ адиб ўзининг иқтидори, бадий салоҳиятини тўла намоён эта олди.

Ўз халқининг ўтмиши, миллий маданияти ва қадриятларига бўлган собит муносабат, миллатнинг келажагини унинг эркида, озодлигида, маърифатида қўриш, ўзбекона урф-одат, ўзбекона характер, образ, ўзбекона менталитет, ўзбекона тафаккурни бетакрор бадий тасвир воситалари орқали тасвирлаб бериш ёзувчининг бош мақсади бўлган. Шунинг учун ҳам бу асарни ўзбек халқи қадриятларининг бадий “қомуси” дейишимиз мумкин.

Мамлакатимиз етакчиси ўз мурожаатларида бежиз яна бир бор китобхонликка, миллий урф-одатларнинг бу касалликни енгишдаги ўрнига тўхталиб ўтмади.

Инсоният тарихи яхлит тарихдир, уни майда-майда бўлақлар, қисмлар, тоифаларга ажратмасдан бус-бутун ҳолида ўрганимоқ, бугунги глобал жамиятда дунёдаги жамики халқлар тақдирини бирига чамбарчас боғлиқ эканини англаш, идрок этиш палласи аллақачон етиб келди.

Бугунги глобал жамиятда, миллатнинг миллий қиёфасини ўзгартиришга, минг йиллик одоб-ахлоқ, эзгу аънавалар, инсон қалби, руҳиятига бўлган таъвоуз қундан-қунга ортиб бораётган бир даврга миллий қадриятларнинг қомуси ҳисобланган “Ўткан кунлар”га ўхшаш асарларга эҳтиёж ҳамиша сақланиб қолаверади. Бундай асарларни ўқиш, ўрганиш, халқимиз тарихи, тафаккур тарзи, руҳияти, ўзлигини ўрганиш сари ташланган дадил қадамдир.

Кейинги йилларда мамлакатимизда қўшни ва қардош ҳамда дунё халқлари билан ҳамкорлик янги бир босқичга кўтарилди, янги мазмун ва моҳият кашф этди. Биз дунёга очилдик, дунё бизни янгида кашф этди. Бу ҳамкорлик инсоният бошига келган кўринмас балога қарши курашда янада аҳамиятли бўлмоқда.

Шу йил 10 апрель кунини Туркий тили давлатлар ҳамкорлик кенгашининг коронавирус инфекциясини тарқалишига қарши курашишда ҳамкорликни кучайтириш ва сўй-ҳаракатларни бирлаштириш учун видеоанжуман тарзида бўлиб ўтган навбатдан ташқари саммитида мамлакатимиз раҳбари барча давлатлар учун муҳим бўлган тақлифларни ўртага ташлади.

Президентимиз таъкидлаганидек, бугун нафақат қардош халқлар, балки дунёдаги жамики давлатлар миқёсида бирдамлик, ҳамкорлик ва ўзаро ғамхўрлик тамойиллари асосида иш тутиш лозим бўлиб қолмоқда.

Инсоният тарихи яхлит тарихдир, уни майда-майда бўлақлар, қисмлар, тоифаларга ажратмасдан бус-бутун ҳолида ўрганимоқ, бугунги глобал жамиятда дунёдаги жамики халқлар тақдирини бирига чамбарчас боғлиқ эканини англаш, идрок этиш палласи аллақачон етиб келди.

Хатто бугун дунё диққат-эътибори пандемияга қарши курашга қаратилган бир даврга ҳам Президентимиз томонидан “Ўзбек тили байрами кунини белгилаш тўғрисида”ги қонун, “Шарқшунослик соҳасида қадрлар таъйинлаш тизимини тубдан тақомиллаштириш ва илмий салоҳиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” қарорнинг имзоланишида ҳам чуқур бир рамзий маънони қўриш мумкин.

Албатта, бу синовли кунлар ортда қолади. Бунга заррача шубҳа йўқ. Бироқ биз ҳар қандай вазиятда ҳам асосий масала ўлароқ, миллат тарихи ва тараққиёти учун муҳим бўлган маънавият масалаларини асло унуттишга ҳаққимиз йўқ.

Илму маърифат бизни бало қазолардан асрабгина қолмай, балки руҳимизга куч ва қувват беради, умидимизга-умид қўшади, соғлом жамият, ривожланган давлат қуришда мустақкам пойдевор бўлади, шонли тарих билан бугун, аждодлар билан авлодлар ўртасидаги кўприк вазифасини ҳам адо этади.

Эътироф

Ўзбекистон матбуот эркинлиги рейтингига яна юқорилади

Л.СУВОНОВ

Жаҳон мамлакатларида матбуот эркинлигини баҳолаб борувчи “Чегара билмас матбуот” (Reporters Without Borders) ташкилоти 180 та мамлакатни ўз ичига олган 2020 йилги рейтинг жадвалини эълон қилди. Ўзбекистон жорий йил ҳам рейтингда 4 поғонага юқорилади, 156-ўринни эгаллаган. Маълумот ўрнида айтиш керакки, мамлакатимиз ўтган йили 5 поғонага кўтарилганди.

Умуман олганда, 2017 йил (169-ўрин) билан солиштирганда, Ўзбекистон 13 поғонага кўтарилиб, қора рўйхатдан чиқиб, қизил рўйхатга ўтганини эътироф этиш жоиз.

Эътиборли жиҳати, жорий йилда Ўзбекистон илк марта рейтингда Қозғистондан (157) илгарилаб кетди. Қўшиларимизда энг яхши натижа Қирғизистонда (82), ундан кейин Афғонистон (122) ҳам биздан олдинда. Биздан кейинги ўринларда Қозғистондан ташқари, Тожикистон (161) ва Туркменистон (178) ўрин олган.

Ташкилот Ўзбекистоннинг жорий йилги натижаларига “Янгилинишлар

жадал давом этмоқда”, дея баҳо берган. Ҳисоботда айтилишича, 2016 йилнинг август ойидан сўнг 4 йил давомида Ўзбекистонда янгилинишлар рўй бермоқда.

2020 йилги матбуот эркинлиги рейтингига кучли ўнтаклики Норвегия, Финляндия, Дания, Швеция, Нидерландия, Коста-Рика, Швейцария, Ямайка, Бельгия, Испания эгаллаган.

Энг охириги ўринларни эса Экваториал Гвинея (171), Жибути (172), Куба (173), Судан (174), Вьетнам (175), Хитой (176), Сурия (177), Туркменистон (178), Эритрея (179) ва Шимолий Корея (180) банд этган.

Божхона

ТАШҚИ САВДО юкларига
ЧЕКЛОВ ЙЎҚбарча зарурий маҳсулотлар соддалаштирилган тартибда
божхона расмийлаштирувидан ўтказилмоқда

Бугунги кунда коронавирус пандемияси билан боғлиқ вазият туфайли тадбиркорларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, самарали фаолият юритиши учун зарур шароитларни яратиб бериш ҳар доимгидан ҳам муҳимроқ вазифа бўлиб турибди. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 3 апрелдаги “Коронавирус пандемияси даврида аҳоли, иқтисодиёт тармоқлари ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармонида 2020 йил 31 декабрга қадар товарларни олиб киришда божхона бож ва акциз солиғининг ноль ставкалари белгиланди. Мана шундай қийин шароитда иқтисодиётимизни, тадбиркорларни фаол қўллаб-қувватлаш учун мамлакатимиз тараққиётига дахлдор бўлган яна бир қатор имтиёз ва енгилликлар яратилди.

Ўзбекистон Президентининг 2020 йил 19 мартдаги фармонида мувофиқ, Давлат божхона қўмитаси ва унинг ҳудудий бошқармаларида юкларни чегара божхона постлари орқали тезкорлик билан ўтказиш, ташқи иқтисодий фаолият иштирокчиларига ҳар томонлама амалий кўмак бериш бўйича тезкор штаблар тузилди. Унда Транспорт вазирлиги, Давлат хавфсизлик хизматининг чегара қўшинлари ва карантин, ветеринария, санитария-эпидемиология ва мувофиқлини баҳолаш идораларининг масъул ходимлари ҳамкорликда иш олиб бормоқда.

Шу билан бирга, эпидемия шароитида товарларни олиб ўтиш, шунингдек, жимсоний шахслар томонидан божхона чегарасини кесиб ўтиш тартиби бўйича саволлар ва тушунмовчиликлар вужудга келиши мумкинлигини инобатга олган ҳолда Давлат божхона қўмитасида 11-08 қисқа рақамли “Call center” фаолияти йўлга қўйилди.

Карантин ҳолатида божхона тизимида амалга оширилаётган ишлар, мавжуд ҳолатнинг иқтисодиёт, транспорт, озиқ-овқат маҳсулотлари, дори-дармон воситалари ва тиббий буюмларга бўлган таъсири борасида Давлат божхона қўмитаси бошқарма бошлиғи Фарход Олимжонов билан суҳбатлашдик.

— Коронавируснинг Ўзбекистон Республикаси импорт оқимига таъсири ҳақида маълумот берсангиз?

— Карантин ҳолати эълон қилинган 16 мартдан бошлаб жимсоний шахсларнинг божхона постлари орқали ҳаракатланиши тўхтатилди. Аммо бу чекловлар ҳалқроқ юк ташувларни амалга оширувчи темир йўл, автотранспортда юк

ташишларга умуман таъсир қилмади. Барча товарлар белгиланган тартибда, озиқ-овқат маҳсулотлари устувор тартибда божхона расмийлаштирувидан ўтмоқда. Иш туну кун ташкил қилинган, ҳужжатлаштириш электрон тарзда амалга оширилди, тўловлар учун мобил иловалар ишга туширилган.

Ҳозирги кунда Афғонистон, Эрон, Италия каби давлатлардан товарлар кириши чекланган. Лекин бу умумий импорт ҳажмига таъсир этмайди. Умумий божхона тўловларига қисман таъсир қилса-да, бу бошқа томондан қопланиб кетади.

— Ўзбекистон Республикасига олиб келинаётган товарларга қандай чекловлар мавжуд ҳамда улар озиқ-овқат маҳсулотларининг кириб келишига таъсир этмайдими?

— Ўрнатилган чекловлар ташқи савдо юкларига тааллуқли эмас. Жорий йилнинг январь-март ойларида республикаимизга жами 36 449 та автотранспорт воситасида 698,2 минг тонна, темир йўл орқали эса 89 618 та вагонда 4 миллион 875,0 минг тонна товар олиб келинди.

Озиқ-овқат маҳсулотлари республикаимизга куну тун тўхтовсиз кириб келмоқда ҳамда уларнинг чегара божхона постлари орқали ҳаракати ҳамда ташқи иқтисодий фаолият божхона постларида расмийлаштируви устувор тартибда, тезкорлик билан амалга оширилмоқда.

Бу борада фуқароларимизнинг асло ҳавотирга тушишларига ўрин йўқ. Фикримни қуйидаги мисоллар билан изоҳламоқчиман. Жорий йил 16-31 март кунлари товарларнинг ташқи савдо ҳажми 943,3 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Хусусан, шу даврда чегара божхона

постлари орқали 265,4 минг тонна озиқ-овқат маҳсулотлари, шунингдек, 1,4 минг тонна дори-дармон олиб кирилган.

Бу озиқ-овқат маҳсулотларининг асосий қисмини картошка, ун, ўсимлик ёғи, шакар, гўшт, қандолат маҳсулотлари (макарон, печенье ва ҳаказо), гуруч кабилар ташкил этади.

— Ўзбекистон ҳудудига вақтинча олиб кирилган хорижий автотранспорт воситаларининг бўлиш мuddати ўтиб қолса, нима қилиш керак?

— Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 27 мартдаги йиғилиши баёни билан, мамлакатимиз ҳудудига олиб кирилиб, 2020 йил ҳисобидан қайтариб олиб чиқиш мuddати тугайдиган енгил хорижий автотранспорт воситаларининг, божхона органларида мурожаат қилган тақдирда, истисно тариқасида йиғимлар ҳисобланмасдан ҳамда божхона қоидалари бузилиши ҳолатлари юритилмасдан жорий йил 1 июнига қадар республикадан олиб чиқилишига рухсат берилди.

Қўшни давлатлар билан бу борадаги мавжуд вазият тўғрисида ахборот бера оласизми?

— Қозғистон, Тожикистон ва Қирғизистон билан чегара божхона постлари орқали юк автотранспорт воситалари ҳаракатида муаммолар мавжуд эмас. Бунда ҳар бир автотранспорт воситаси ҳайдовчиларининг ҳаракатида Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва санитария-эпидемиология назорати идоралари томонидан қўриқдан ўтказилган ҳолда рухсат берилмоқда.

Халқро ташувларни амалга ошираётган юк автотранспорт воситалари

фақат Бухоро вилоятининг “Олот” чегара божхона пости орқали ҳаракатланмоқда. Шунингдек, коронавируснинг Туркменистонга кириб келиши ва тарқалиши олдини олиш мақсадида бу мамлакатга кирувчи ҳамда унинг ҳудуди орқали транзит ўтувчи юкларнинг “Фарап” (“Олот”) ўтказиш пункти орқали ташуви 2020 йил 24 мартдан бошлаб Туркменистон юк ташувчилари томонидан амалга оширилиши белгиланган.

Ўз навбатида, Туркменистон томони юкларни аралаш ташиш усулидан (контейнер ва темир йўл вагонларидан) фойдаланишни тақлиф қилган.

Бу борада тадбиркорлик субъектларида саволлар туғилса, Давлат божхона қўмитасига боғланиб, ушбу масалалар бўйича Туркменистон томонининг доимий алоқа каналларини олишлари мумкин.

Жорий йил 1 мартдан бошлаб Афғонистон Ислон Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси ўртасида барча, шу жумладан, мазкур мамлакатдан транзит ўтиб келаётган автотранспорт воситалари қатновлари тўхтатилган.

Мазкур чекловлар Афғонистон ва Ўзбекистон ўртасидаги темир йўл ва дарё транспортлари орқали юк ташиш, шунингдек, Афғонистонга юк ташувчи автотранспорт воситаларига тааллуқли эмас.

— Республика ҳудудига олиб кириладиган озиқ-овқат ва дори воситаларини божхона расмийлаштирувидан ўтказишда қандай ўзгаришлар бўлди?

— Коронавирус инфекцияси тарқалишининг олдини олиш ҳамда аҳоли саломатлигини таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 23 мартдаги қарорига мувофиқ, божхона чегараси орқали ўтказилаётган зарур дори воситалари, тиббий буюмлар, тиббий техника, уларни ишлаб чиқариш учун ишлатиладиган материаллар ва субстанцияларга нисбатан Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлиги томонидан тақдим этилган рўйхат бўйича божхона божларидан имтиёзлар берилиши назарда тутилди.

Шу билан бирга, Ўзбекистон Президентининг 2020 йил 27 мартдаги “Аҳолининг дори воситалари, тиббий буюмлар, тиббий техника ва энг зарур товарларга бўлган эҳтиёжини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорига асосан, мамлакатимизга коронавируснинг кириб келиши ва тарқалишининг олдини олиш юзасидан чора-тадбирлар дастурини тайёрлаш бўйича республика махсус комиссиясига айрим тайёр дори воситалари ва тиббий буюмларга уч ойгача бўлган мuddатга қўйилган қиймат солиғи бўйича имтиёз амал қилиши тўғрисида қарор қабул қилиш ҳуқуқи берилди.

Давлат божхона қўмитаси томонидан божхона чегараси орқали ўтказилаётган зарур озиқ-овқат маҳсулотлари ва дори воситалари, тиббий буюмларнинг божхона расмийлаштируви “яшил йўлак” тизимида соддалаштирилган тартибда амалга оширилмоқда.

“Янги Ўзбекистон” мухбири
Лутфулла СУВОНОВ
суҳбатлашди.

Иш билганга балли!

МАҲСУЛОТ ҳам,
ИШ ЎРНИ ҳам
КЎПАЙМОҚДАЖамолiddин АХТАМОВ,
журналист

Бугун юртимиз бўйлаб коронавирус инфекциясига қарши қатъий чора-тадбирлар қўрилиб, кенг кўламда кураш олиб борилмоқда. Ушбу синовли кунларда ватандошларимиз ҳамжихат, ҳамфикр бўлиб карантин қоидаларига оғишмай амал қилса, бу қўринмас ёв, албатта, енгиллади.

Президентимиз 14 апрель куни қишлоқ ҳўжалиги тармоқларини янада ривожлантириш, озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш масалалари бўйича ўтказилган видеоселектор йиғилишида коронавирус пандемияси туфайли касаликка чалинганлар сони юртимиз ва дунё бўйлаб тобора кўпайиб бораётганига ташвиш билдирди. Шу билан бирга, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштириши тўхтатиб қўймаслик, экспорт ҳажмини ошириш лозимлигини таъкидлаб, озиқ-овқат хавфсизлиги ва аҳолини иш билан таъминлаш биринчи галдаги вазифа эканини қайд этди.

Давлатимиз раҳбари қўрсатмаларига амал қилинган туфайли Навоий вилояти иқтисодиётида тўхтаб қолмишлар қузатилмади. Аҳолининг қайғиёти яхши, ҳаёт ўз маромида давом этмоқда.

Вилоятнинг Хатирчи туманидаги “Азия сера Навоий” Туркия-Ўзбекистон қўшма корхонаси ҳузурида энг замонавий технологиялар билан жиҳозланган 10 гектарли иссиқхона мавжуд. Ушбу иссиқхона иўлга қўйиш учун чет эллик ҳамкор томонидан 5 миллион АҚШ доллари миқдорида инвестиция киритилган эди. Ҳўжаликда айни пайтда помидор, бодиринг ва цитрус мевалар етиштирилмоқда.

Президентимизнинг халқимизга мурожаатини ҳаяжон билан тингладик, — дейди мазкур корхона раҳбари Шариф Нарзуллаев. — Карантин даврида аҳолини иш билан таъминлаш, озиқ-овқат хавфсизлигини сақлашга ўз ҳиссамизни қўйиш асосий мақсадимиздир. Қўшма корхонамиз 2017 йилда ташкил этилган. Лойиҳа қиймати 7 миллион АҚШ долларига тенг бўлган мазкур иссиқхонага туркиялик инвесторлар томонидан тегишли сармоя йўналтирилиб, қуриш ишлари якунланди. Айни пайтда

маҳсулотимизни 100 фоиз экспортга жўнатыпмиз. Ҳозиргача 120 та ишчи ўрни яратилди. Келажақда бу қўрсаткич 200 тага етказилади. Иссиқхонада ҳосилдорлик ошиб, гидропоника усулида 3000 тонна помидор маҳсулоти етиштирилади.

Корхонанинг Туркия томонидан раҳбари Меҳмет Балжу ўғли ва зироатчи муҳандис Есин Қорақўш ўзбекистонлик ҳамкорлар билан олиб борилаётган фаолиятларидан чексиз мамнун.

— Коронавирус пандемияси туфайли жаҳон миқёсида юз берган мурожабт эпидемиологик вазият икки қардош мамлакат — Ўзбекистон ва Туркияни ҳам четлаб ўтмади, — дейди инвестор Меҳметбай. — Биз карантин шароитида имкон қадар ишчиларимиз ва туманининг ҳам таъминланган аҳолиси кундалик эҳтиёжини қондириш мақсадида уларни энг зарур озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашга ҳаракат қилияпмиз. Шу йўл билан уйда қолган биродарларимизни ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаяпмиз. Иссиқхонада етиштирилган маҳсулотимизни, асосан, Россияга юборяпмиз.

Карантин даври бўлишига қарамай, мавжуд 10 гектардаги 3 та иссиқхонада экинларга эҳтиёжга яраша минерал ўғит берилмоқда. Иссиқхоналардан бири раҳбари Ёрқиной Санаева ишчилар миллион сўмдан маош, кунига икки маҳал иссиқ овқат билан таъминланаётгани, шароитлар жуда яхши эканини билдирди. Бу ерда ишлаётган 12 нафар аёлнинг ҳаётдан мамнунлиги юз-қўзидан билиниб турибди. Шунингдек, ишчилар тозалик ва гигиена воситалари, юз ниқоблари ва қўлқоплар билан доимий равишда таъминланмоқда. Энг асосийси, инсон саломатлигига апохида эътибор қаратилган.

Оролнинг бўйларига

Рауф НУРУЛЛАЕВ

Бугунги кунда Мўйноқни наинки юртимизда, балки яқин-йироқларда ҳам яхши билишади. Аввалгидай денгизи ташлаб кетган, кемалар кабристони билан тилга тушган кент сифатида эмас, балки рўй бераётган ўзгаришлардан қалби қўнғайган, келажакка умид-ишонч руҳи инган одамлар яшаётган шаҳарча сифатида дунёга танилиб бормоқда.

Кейинги икки йилнинг ўзида туман марказида ўнлаб уй-жойлар, амфитеатр, давлат хизматлари маркази, музика ва санъат мактаби, спорт зали, ёпиқ бассейн қурилди, маданият маркази ва стадион, Бўзатов овул фуқаролар йиғинидаги оилавий поликлиника реконструкция қилинди. Замонавий тикувчилик корхонаси, баллиқчи қайта ишлаш, ҳунармандчилик субъектлари, меҳмонхоналар ишга тушди. Оролнинг қуриган тубини ўрмонзорларга айлантириш ҳаракатида эса мамлакатимизнинг барча вилоятлари вакиллари иштирок этяпти...

Президентимизнинг “Агар кимдир бизнинг ислохотларимизга шубҳа қиладиган бўлса, Мўйноққа келиб

кўрсин”, деган қанотли сўзлари янгидан-янги лойиҳаларга, хайрли ишларга йўл очмоқда. Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан Бўзатов овул фуқаролар йиғини ҳудудда қуриладиган “Оқ кема” болалар соғломлаштириш оромгоҳи ана шуларнинг бири. 12,7 гектардан зиёд майдонни эгаллаган оромгоҳга юқоридан туриб назар солинса, унинг меъморий шакли улкан кемага ўхшайди.

“ОҚ КЕМА”ДА
ОРЗУЛАР ҚАНОТ ҚОҚАДИ

— Қиймати қарийб 32,5 миллиард сўм бўлган мазкур лойиҳа Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси томонидан амалга оширилмоқда, — дейди федерация матбуот хизмати раҳбари Муҳаббат Ўрмонбекова. —

Жаҳон андозалари талабларига мос равишда барпо этилаётган соғломлаштириш мажмуи қорақалпоғистонлик ўғил-қизларнинг нафақат мароқли дам олишлари ва жисмонан чиниқилишлари, уларнинг интеллектуал

салоҳиятларини ривожлантириш, ўзлари қизиққан йўналишлар бўйича билим ва кўникмаларини мустаҳкамлашга ҳам хизмат қилади.

Бу ерда маданият ва маърифат, китоблар олами билан узвийлик касб

этадиган ахборот-ресурс марказлари, энг сўнгги русумдаги курғазмалар воситалар ва жиҳозлар билан таъминланиши кўзда тутилган тўғарак хоналари, шинам ёзги амфитеатр, салобатли тантаналар майдони, тиббий мажмуа, сузиш ҳавзаси, футбол, волейбол, баскетбол майдончалари, барча қулайликлар назарда тутилган ётоқ бинолари, ошхона, ювенил хоналари барпо этилмоқда.

Ўзига хос замонавий дизайнга эга лойиҳа асосида давом этаётган қурилиш жараёнида болажонларнинг мазмунли ҳордиқ чиқаришларини таъминловчи барча жиҳатлар эътибордан четда қолмаган. Худуд бўйлаб йўл ва йўлакчалар солинади, улар атрофини боғ ва гулзорлар эгаллайди. Шу боис, айни кунларда қурилиш ишлари билан бир қаторда кенг кўламли ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишлари ҳам олиб борилмоқда. Хусусан, 2700 тул мевали, 1500 тул манзарали дарахт кўчатлари ўтказилиб, уларни суғориш учун ташқи тармоқ тизими ишга туширилди. Барпо этилган бино ва хоналарда пардозлаш ишлари кетяпти.

Муҳтасар айтганда, бу йилги ёзги таътилни қорақалпоғистонлик 250 нафар ўғил-қиз Мўйноқдаги дунё ҳавас қилгулик “Оқ кема” соғломлаштириш оромгоҳида мазмунли ва мароқли дам олиш билан бошлайди.

Суғурта

Ирода ТОШМАТОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Вазирлар Маҳкамасининг “Хусусий амалиёт билан шугулланувчи нотариусларнинг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш қондаларини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарорига кўра, эндиликда хусусий нотариус мажбурий суғурта шартномасини тузмасдан туриб, ўзининг нотариал фаолияти ва ҳаракатларини амалга оширишга ҳақли эмас.

Хусусий нотариусларнинг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тартиби белгиланди

Мазкур тизимда хусусий амалиёт билан шугулланувчи нотариус томонидан амалга оширилган нотариал ҳаракатлар натижа-сида зарар кўрган шахсларнинг мулкий манфаатларини суғурта тўловлари орқали ҳимоя қилишни таъминлаш назарда тутилади.

— Бозор иқтисодиёти шароитида хусусий мулк ва мулкдорлар ҳуқуқларининг кафолатларини таъминлаш биринчи гал-даги вазифа ҳисобланади, — деди Адлия вазирлиги ҳуқуқий хизмат кўрсатишни давлат томонидан тартибга солиш бош-қармаси бошлиги ўринбосари Маъсум Ҳотамов. — Кўп ҳолларда нотариал ҳа-ракатларни тасдиқлаш натижасида жис-моний ва юридик шахсларга етказилади-ган зарар уларнинг иқтисодий аҳолига жиддий таъсир кўрсатади. Яъни хусусий амалиёт билан шугулланувчи нотариус томонидан нотариал ҳаракат амалга оширилганда, унинг айби билан наф олувчи (сотиб олувчи, ҳада олувчи, ме-росхўрга ва бошқалар)га моддий зарар етиши мумкин. Бунда нотариуснинг но-тариал ҳаракат тарафлари олдида ушбу зарарни қоплаши билан боғлиқ жавобгар-лиги унинг фуқаролик жавобгарлиги ҳи-собланади. Нотариуснинг фуқаролик жа-вобгарлигини мажбурий суғурталаш эса фуқаролар ва тадбиркорларнинг мулк

ҳуқуқ ва манфаатларини кафолатлаш билан бирга, нотариусларнинг нотариал ҳаракат тарафлари олдидаги жавобгар-лигини оширади.

Суғурта тўлови тўланадиган ҳолатлар

Мажбурий суғурта шартномасида суғур-та қилдирувчи, яъни нотариус нотариал ҳа-ракатларни амалга оширганда наф олувчи (масалан, сотиб олувчи ёки меросхўр)га етказилган зарар туфайли келиб чиқади-ган мажбуриятлар бўйича суғурта тўловла-рини амалга ошириши назарда тутилади. Маънавий зарар, бой берилган фойда ва жарима тўловлари бундан мустасно.

— Айтилик, нотариус томонидан амал-га оширилган нотариал ҳаракат бўйича унинг айби билан бир неча кишига тегиш-ли уй-жой улушдорларнинг иштирокисиз яхлит сотилди, — дейди Маъсум Ҳотамов. — Мазкур ҳолатда нотариус томонидан етказилган зарар уй-жойнинг қолган ишти-рокчиларига суғурта компанияси томони-дан тўлаб берилади.

Қарорда суғурта ҳодисаси ҳисоблан-майдиган ҳолатлар ҳам белгиланган. Ху-сусан, нотариусга мурожаат қилган шахс томонидан нотариал ҳаракат амалга оши-риш билан боғлиқ ёлғон маълумотлар,

ҳақиқий бўлмаган ёки сохта ҳужжатлар тақдим этилганда ёки нотариал ҳаракатни амалга оширишни сўраб мурожаат қилган шахс нотариусга ушбу нотариал ҳаракат ҳуқуқ ва қонуний манфаатларига таъсир кўрсатиши мумкин бўлган учинчи шахслар-нинг йўқлиги ёки мавжудлигини билдирма-ган бўлса, бундай вазиятларда ҳеч қандай суғурта тўлови тўланмайди.

Суғурта суммаси қанча?

Мажбурий суғурта шартномасига кўра, суғурта суммаси Тошкент, Нукус шаҳарла-ри ва вилоятларнинг маъмурий марказла-рида хусусий амалиёт билан шугулланув-чи нотариус фаолиятини ташкил этиш учун базавий ҳисоблаш миқдорининг камида минг бараваридан, бошқа аҳоли пунктла-рида эса камида беш юз бараваридан кам бўлиши мумкин эмас.

Шартнома бўйича суғурта муқофоти-нинг ҳажми томонларнинг келишуви асоси-да белгиланади. Бироқ у шартномада кўр-сатилган суғурта суммасининг 1 фоизидан кам бўлмаслиги керак.

Шунингдек, суғурта қилдирувчи маж-бурий суғурта шартномасини тузиш учун суғурталовчининг ихтиёрий танлайди. Маж-бурий суғурта шартномаси у кучга кирган кундан бошлаб 1 йил мuddатга тузилади.

Лойиҳа

РЎЙХАТДАН ЎТИШ ТИЗИМИДАГИ ИСЛОҲОТЛАР:

янгича қараш ва замонавий технологиялар уйғунлиги

Гулчехра ТЎЛАГАНОВА,
юридик фанлари доктори, профессор

Президентимизнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси ва 2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури ижросини таъминлаш юзасидан масъул вазирлик ва идоралар томонидан прописка тизимини ислоҳ қилишга доир қонун лойиҳаси ҳамда Вазирлар Маҳкамаси қарори лойиҳаси ишлаб чиқилиши узоқ кутилган воқеалардан бири бўлди.

Лойиҳага хорижий давлатларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш асно-сида янги — инсон ҳуқуқларини таъминлашга қаратилган қоидалар киритилгани яққол кўзга ташланади. Жумладан, йиллар давомида ҳақли эътирозларга сабаб бўлаётган русча “прописка” сўзи ўрнига “рўйхатдан ўтказиш” тушунчасининг киритилиши айни муддао бўлди.

“Прописка” собиқ иттифоқ дав-рида жорий этилган атама бўлиб, айни пайтда аксарият давлатлар ун-дан буткул воз кечган. Ҳатто Россия, Украина, Беларусь, Қозғоғистонда илгари мавжуд бўлган прописка инс-титутги бекор қилиниб, амалиётда унинг ўрнига рўйхатдан ўтказиш, яъни регистрация ёки ҳисоба олишнинг бошқа турлари (ҳайдовчилар, солиқ тўловчилар рўйхати) татбиқ этилган.

Давлат божининг бекор қилиниши инсонларни ортиқча тўловлардан озод этади

Мазкур лойиҳа аҳолини қийнаб келаётган кўпгина муаммоларнинг ечими акс этгани билан аҳамиятли-дир. Янги лойиҳага кўра, Ўзбекистон Республикаси фуқаролари учун Тош-кент шаҳри ва вилоятда кўчмас мулкни олишда ушбу ҳудудларда доимий пропискага эга бўлиш ҳамда янги қурилган уйларнинг олди-соти-ди шартномасини расмийлаштиришда давлат божининг алоҳида ставкаси-ни тўлаши борасидаги талабларнинг бекор қилиниши инсонларни ортиқча пул тўловларидан озод этади.

Мазкур лойиҳа фуқароларга би-ринчи ва иккинчи даражадаги қи-риндошларини нафақат ўзи доимий рўйхатда бўлган манзилга, балки эга-лигида бўлган уй-жой майдонида до-имий рўйхатга қўйиш имкониятини ҳам беради. Оила кодексининг 57-модда-сига кўра, болалар ота-онасига нисба-тан тўғри шажарадаги биринчи, нева-ра бобоси, буvisига нисбатан иккинчи даражадаги қариндош ҳисобланади.

Бошқа ҳудудларда доимий рўйхат-га олинган Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Тошкент шаҳри ва вилоятда уйи умумий мулк ҳуқуқи асосида олди-соти, айирбошлаш, ҳада, рента, умрбод таъминлаш шар-ти билан бошқа шахсга бериш, гаров-га (ипотекага) қўйиш, кўчмас мулкдан воз кечиш ва кўчмас мулкни ўзига беришнинг бошқа усуллари оид битимларни нотариал тасдиқлашда ҳам ижтимоий норма тўғрисидаги қои-далар инобатга олиниши лозимлиги белгиланмоқда. Шунингдек, доимий прописка учун эр-хотиннинг никоҳдан кейин бир йил давомида биргаликда яшаш шarti ва бир йил ичида никоҳ бекор қилинганда прописка йўқотили-ши ҳақидаги қоидаларни қонунчилик-дан чиқариб ташлаш кўзда тутилган. Бундан ташқари, илгари Тошкент шаҳри ва вилоятда доимий рўйхатга эга бўлган фуқаролар қайтиб келган-да, улар ушбу ҳудудларда ҳеч қандай қўшимча шартларсиз қайта доимий рўйхатга олиниши мумкин бўлади.

Амалиётда тажрибали мутахассис-ларнинг прописканини йўқотиб қўйиш қўруви сабабли Тошкент шаҳридан бошқа вилоятларга доимий меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун бо-ришни рад этиши ҳолатлари кўп куза-тилади. Натижада барча вилоятларни малакали мутахассислар билан таъ-минлаш бироқ оқсаётган эди. Энди-ликда фуқаро қайта доимий рўйхатга эга бўлиш учун ҳақиқатан бошқа жой-да ўқгани ёки давлат йўлнамаси

“Ягона дарча”

тамойили эса аҳолининг турли масалаларда давлат идораларига қатнашига зарурат қолдирмайди. Алаалоқибат, ушбу чора-тадбирларнинг барчаси инсон ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлашга хизмат қилади.

билан ишлаганини исботловчи ҳуж-жатларни тақдим этиши kifоя. Шунингдек, лойиҳада вақтинча тур-ган жойи бўйича рўйхатга олиш мudda-ти уй-жой эгасининг розилиги асосида 1 йилдан 5 йилгача узайтирилиши, айни вақтда фуқароларни Тошкент шаҳри ва вилоятда доимий ва вақ-тинча рўйхатдан ўтмасдан яшаш мudda-ти эса 10 кундан 15 кунга ўзгартири-лиши кўзда тутилган. Шу билан бирга, доимий ва вақтинча турган жойи бўй-ича рўйхатга олиш фуқаронинг хоҳиши-га кўра, ички ишлар органлари, Давлат хизматлари марказлари ёки Ягона интерактив давлат хизматлари порта-ли орқали амалга оширилади ҳамда унинг мuddати 3 кундан 1 кунга қискар-тирилади. Доимий рўйхатни расмий-лаштиришда паспорт, уй дафтари ёки хонадон карточкасига штамп босиш амалиётидан воз кечилиб, мазкур жа-раёнларнинг тўлиқ рақамлаштирили-ши эса фуқароларга янада қўлайлик яратиб, ортиқча овозгарчиликлардан озод қилади.

Электрон тизимнинг афзалликлари

Лойиҳада тузилганлик гувоҳнома-сини беришни соддалаштириш ҳам кўзда тутилган. Бугунга қадар хона-донларда келинларнинг 10 йилдан ор-тиқ вақт давомида яшашга қарамай, куёвнинг оила аъзолари томонидан шу уйга доимий рўйхатга қўйилмаслиги она ва туғилган гўдакнинг камситили-ши, ҳатто ёш оилаларнинг бузилишига олиб келарди. Шу жиҳатдан, мазкур жараёнда фуқаролик ҳолати далолат-номаларини ёзиш органида чақалоқга туғилганлик гувоҳномасини расмий-лаштириш вақтида уни отаси ёки она-сининг доимий рўйхат манзили бўйича

идоралараро автоматлашган тизим орқали доимий рўйхатга олиш тар-тибининг жорий этилиши амалиётда юзага келаётган кўплаб низоларнинг олдини олишга хизмат қилади.

Сир эмаски, шу кунга қадар турар жойи бўйича рўйхатга олиш механизм-лари амалиётда тўлиқ ишламагани боис, йиллар давомида фуқароларни тегишли идораларга қатнаш, тинимсиз мурожаат қилишга мажбур этган. Ху-сусан, ҳайдовчилик гувоҳномаси учун имтиҳон топшириш, автомашинани техник кўрикдан ўтказиш, ҳайдовчи-лик гувоҳномаси, автомашинига дав-лат рақами белгиси ва паспорт олиш, ФХДЕ хизматлари, нафақага чиқиш, суд ва бошқа органлар қарорларини юбориш масалалари доимий рўйхатга олинган жой билан боғланган. Ҳатто суд ва бошқа органлар қарорлари иж-росини таъминлаш ҳам фуқаронинг турар жойи билан боғлиқ. Ана шундай ҳолатларда юзага келаётган ортиқча овозгарчиликларга чек қўйиш мақ-садида Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятда яшаш жойи бўйича доимий рўйхатда туриш тартибини ички ишлар органларига бормасдан туриб, Ягона интерактив давлат хизматлари порта-ли орқали амалга ошириш механизми жорий этилмоқда. Бунда аризачи ўзига қўлай ва яқин бўлган ички ишлар ор-ганига бориб, шу куннинг ўзида доимий рўйхатни расмийлаштириш имкония-тига эга бўлади.

Лойиҳага кўра, Ўзбекистон Республикаси фуқароларини доимий рўйхатга олиш билан боғлиқ ҳаракатларни идоралараро электрон ҳамкорлик орқали “Ягона дарча” тамойили асосида “Манзил” автоматлаштирилган ахборот тизими воситасида амалга ошириш белгиланмоқда.

Бунда тизим орқали тегишли ҳара-катлар — 2021 йилдан бошлаб иденти-фикация ID-карталари ва кўчмас мулк объекти кадастр паспортининг пластик шаклини расмийлаштириш, масъул идораларга рўйхатга олиш учун талаб этиладиган ҳужжатларни рақамлаш-тириш, электрон базаларни яратиш ва уларни “Манзил” автоматлаштирилган ахборот тизими билан интеграция қи-лиш бўйича қатор вазифалар қўйилган. Шу билан бирга, жазони икro этиш муваассасидан озод қилинганлиги тў-ғрисидаги маълумотлар базаси ярати-лиши, фуқароларни ҳарбий ҳисоба онлайн тарзда қабул қилиш ва чиқариш тизимини жорий этиш, васийлик ва ҳомийликни тасдиқловчи ҳужжатлар-нинг электрон базасини яратиш каби-лар коррупция ҳолатларининг олдини олишга хизмат қилади. Аҳолига тегиш-ли идораларга бормасдан, масофадан туриб электрон тарзда ҳужжатлар топ-шириш ва рўйхатдан ўтиш имкониятла-ри ҳам яратилмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, мазкур қонун кучга кириши билан фуқаро-ларнинг эркин қўчиб юриш ва хусу-сий мулк соҳасидаги конституциявий ҳуқуқлари тўлиқ таъминланади, ҳуж-жатларни расмийлаштириш юзаси-дан идоралар ўртасидаги овозгар-чиликларга барҳам берилади. “Ягона дарча” тамойили эса аҳолининг тур-ли масалаларда давлат идоралари-га қатнашига зарурат қолдирмайди. Алаалоқибат, ушбу чора-тадбирлар-нинг барчаси инсон ҳуқуқ ва манфаат-ларини таъминлашга хизмат қилади.

Коммунал хизмат

“Карантин даврида ичимлик сув етказиб беришда узилишлар бўлмайди”

Ирода АНВАРЖОН КИЗИ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Юртимизда карантин ҳолати жорий этилган айни кунларда коронавирус инфекцияси тарқалишининг олдини олишга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш, санитария-эпидемиологик осойишталикни таъминлаш, аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш билан бир қаторда халқимизга кундалик эҳтиёж учун зарур озиқ-овқат маҳсулотлари ва тоза ичимлик сувни ўз вақтида етказиб бериш муҳим вазифага айланган.

Хусусан, узлуксиз ичимлик сув билан таъминланмаган айрим ҳудудларга каран-тин вақтида сув етказиб бериш билан боғ-лиқ хавотирга солаётган масала тегишли ташкилотлар томонидан ўз вақтида, сама-рали ҳал этилмоқда.

— Бугунги мураккаб вазиятга қара-май, халқимизнинг зарур ичимлик сув билан таъминлаш учун барча чоралар кўрилган ва карантин даврида сув ет-казиб бериш билан боғлиқ узилишлар бўлмайди, — деди Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги матбуот ко-тиби Алипаша Аҳмедов. — Аҳоли хона-донлари, тиббиёт муассасалари, айниқ-са, карантин объектларига ичимлик сув узлуксиз равишда етказиб беришмоқда. Республикамиз ҳудудида марказлашган ичимлик сув манбаси мавжуд бўлмаган бир минг етти юздан ортиқ олис аҳо-ли пунктига сув ташувчи 2 мингга яқин махсус транспорт воситаси орқали сув етказиб бериш белгиланган бўлиб, бу тадбирлар карантин даврида ҳам тўх-татилмасдан, ўрнатилган тартибда да-вом этапти. Ҳозир республика бўйича ичимлик сув таъминоти корхоналари, сувни зарарсизлантириш объектилари, ичимлик сув сифатини назорат қилиш лабораторияларида 12 минг нафарга яқин ходим туну кун меҳнат қилмоқда. Сув таъминоти корхоналари бир кеча-кундузда 4 миллион метр куб сув ет-казиб берапти. 2,5 миллион метр куб оқова сув чиқариб ташланмоқда. Ичим-лик сув сифати белгиланган талаб ва

қоидаларга мувофиқ кундалик назорат қилиб бориляпти.

Сувни зарарсизлантириш ишлари самарали ташкил этилган

Вазирлик матбуот хизмати маълумот-ларига кўра, ичимлик сувни сув иншоот-ларидан тармоқларга тарқатишдан олдин зарарсизлантириш ишлари олиб борила-ди. Айни пайтда сув хавфсизлигини таъ-минлаш учун 11 мингдан ортиқ сув олиш ва сув тақсимлаш иншоотида зарарсизланти-риш ускуналари ўрнатилган. Корхоналар лабораторияларида санитария-эпидемио-логия идоралари билан келишилган ҳолда ичимлик сув намуналари олинганда 196 мингта назорат шохбчаси ташкил этил-ган. Мазкур лабораторияларда сувнинг микробиологик ва кимёвий кўрсаткичлари мавжуд стандартлар асосида таҳлил қи-линиб, сўнг хлор ёки ультрафиолет нурлар билан зарарсизлантирилмоқда.

Зарарсизлантириш ишлари 1 литр су-ва 0,3-0,5 миллиграмм хлор қўшадиغان махсус ускуна ёрдамида амалга ошири-лади. Санитария-эпидемиологик осойиш-талик агентлигининг ҳудудий ташкилотла-ри рухсати билан очик сув ҳавзаларидан олинган ичимлик сув учун 1 литр сувда бу кўрсаткич 0,7 миллиграммгача оши-рилган. Ҳозир сувни зарарсизлантириш тадбирларига бир кунда 1,8 тонна хлор сарфланаяпти.

Онлайн тўлов — уйда қолиш учун яна бир сабаб!

Шунингдек, халқимизга янада қўлайлик яратиш мақсадида бир қатор чора-тад-бирлар кўрилган. Хусусан, карантин дав-рида ичимлик, оқова, иссиқ сув таъминоти корхоналари томонидан кўрсатилаётган хизматларга кенчиктирилган тўлов учун жа-рима ва пенялар жорий этилмади, қарз-дор истеъмолчилар бўйича судга даъво аризалари киритилмайди, истеъмолчилар ичимлик сув, канализация ҳамда иссиқ сув тармоқларидан узилмади. Аммо бу ком-мунал хизматлар учун тўловларни амалга оширмаслик мумкин, дегани эмас. Каран-тин шароитида аҳолига тўловларни уйдан чиқмасдан туриб, амалга оширишлари учун барча шароитлар яратилган. Бунинг учун вазирликнинг www.mjko.uz сайтида янги истеъмолчилар саҳифаси ишга туширил-ди. Бу саҳифа ёрдамида фуқаролар уйдан чиқмаган ҳолда U-Pay, PayMe, Click, Paynet тўлов тизимлари орқали ичимлик сув ва канализация хизматлари учун тўловларни онлайн амалга оширишлари мумкин.

Мозий — ҳақиқатнинг тарозисидир

АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ ВА ОЙБЕК

ёхуд адабий авлод ўртасидаги кўприк

Наим КАРИМОВ,
академик

Абдулла Қодирийнинг “Ўткан кунлар” романи майдонга келиши билан ўзбек адабиёти тарихида янги мунаввар саҳифа очилди. Ўзбек адабиётида, қолаверса, ўрта Осиё халқлари адабиётида жажон романнавислиги мактаби талабларига жавоб бера оладиган, реалистик тасвир методига асосланган, айти пайтда миллий заминдан озиқ оладиган роман жанри тугилди. Абдулла Қодирийнинг бу романида ҳар қандай бадиий асарнинг жозибасини белгилайдиган оташин муҳаббат тасвири ҳам, бу муҳаббат гулхани устига жала бўлиб ёғилиб, уни кулга айлантирадиган зиддият — конфликт ҳам, бу конфликтнинг икки қутбини ташкил этган кучли миллий характерлар ҳам бор эди. Шу билан бирга, бу гўзал бадиий фон орқасида ота-боболаримиз яшаган муқаддас заминнинг Россия қўшинлари томонидан осонгина босиб олиниши сабабларини халқнинг ўз юртида эмин-эркин яшаш ҳуқуқини тиклаш йўлидаги орзу ва умидлари ҳам тавлиниб турарди.

Бу роман ёзилган вақтда ва анча кейин ҳам ўзбек халқи ўтмишининг XIX асрнинг иккинчи ярмидаги энг шармандалари тарихий воқеа “Ўрта Осиёнинг Россияга қўйилиши”, деб аталиб келинди. Шу “қўнгилли қўйилиш” йилларида минглаб аждодларимиз ҳалок қилинган, юзлаб шаҳар ва қишлоқларимиз вайрон этилган, тилга олиш мумкин эмас эди. Шунинг учун Абдулла Қодирий романнинг сўнгги саҳифасини ёнгандан сўнг асар бош қаҳрамони Отабекнинг Ўттисувда ҳар аскарлари билан бўлган жангларда ҳалок бўлганини шипшитиб ўтган. Аммо адабнинг ана шу шипшитиши асарни ўқиган китобхоннинг қулоқларида бонг янглиг жаранга, илматешик қилиб юборади. Бундай улкан бадиий кучга эга бўлган романнинг майдонга келиши буюк бир мўъжиза, бу асарни яратган адиб эса жажон адабиётининг манаман деган ёзувчилари билан беллаша оладиган ва шу беллашувда ғолиб чиқиши мумкин ҳам бўлган ижодкорлардан эди.

А.Қодирийнинг ижодий ютуқларидан руҳланган ва ўзида унинг ижодий тажрибасини давом эттириш иштиёқини сезган Чўлпон кўп ўтмай, “Кеча ва кундуз” романининг биринчи китобини, Абдулла Қоҳҳор эса “Сароб” романини яратди. Аммо 1937 йили қатагон бўронининг кўтарилиши билан Қодирийнинг ҳам, Чўлпоннинг ҳам манглайига “халқ душмани” деган муҳим таъғим босилиб, ўзбек миллий романчилик мактаби эшикларига қулф солинди. Қодирий асарларини ўқиш ҳам, унинг романчилик аъённаларини давом эттириш ҳам, ҳатто унинг номини тилга олиш ҳам тақиқланди. Шундай мушкул бир даврда ўзбек адабиётида роман жанрига қирон келиши ҳеч гап эмас эди. Буни ўша йиллик, Қодирий ва Чўлпоннинг “дўм”и сифатида айбланиб, хизмат қилаётган Тил ва адабиёт институтидан ҳайдалган, Ўзбекистон уюшмаси аъёллигидан ўчирилган, ёш шoirга ҳадя қилинган уй тортиб олинган Ойбек биринчи бўлиб севди. У 1938 йилнинг ўрталарида қатагоннинг қонли бўрони бироз сусайганини кўриб, ўйлаб-пишитиб юргани “Қутлуг қон” романини ёзишга киришди. У шундай романи ёзиши керак эдики, ундан Қодирийнинг романнавислик аъённаларини сезилиб, “Ўткан кунлар”нинг бадиий ифори анқиб турмаслиги, айти пайтда роман учун танланган ҳаётий материал, мавзу ва қаҳрамонлар Қодирий асарларидан кескин фарқ қилиши лозим эди. Ойбек бу ўта мураккаб ва машаққатли муаммони усталик билан ҳал қилди.

Баҳс “Қутлуг қон” романининг ўзига хослиги, ҳам “Ўткан кунлар”га яқинлиги масаласига келганда, шу масалага

вақтинча нукта қўйиб, бошқа бир масалага — Ойбекнинг Қодирий билан илк бор учрашуви ва устоз адиб билан ижодий муносабатлари тарихига назар ташласак.

Афсуски, Абдулла Қодирий манглайдан “халқ душмани” таъғими олиб ташланган, унинг номини тилга олиш, асарларини кўрмай, ҳадиксирмай, энткиби ўқилиш имконияти 50-йилларнинг ўрталарига тўғри келди. 50-йиллар аввалида бошланган янги қатагон қиличи Ойбекнинг тилини “ке-сиб”, қўлини шол этиб кетган эди. Шунинг учун у устоз адиб билан учрашувлари, унинг ижоди ва бадиий маҳорати ҳақидаги ўйлари, фикр ва мулоҳазаларини ҳақиқатга ташна замондошларига билдириш имконига эга бўлмади.

Орадан анча вақт ўтган, 1988 йили “Абдулла Қодирий замондошлари хотирасида” китоби нашр этилди. Буни қарангки, тожикистонлик давлат арбобининг шу китобдан ўрин олган Қодирий ҳақидаги хотираларида бизни қизқитириш масаласига нур бағишлайдиган ажойиб бир хотира бор экан. Ўднома муаллифи Абдулаҳад Қоҳҳоров Қонибодомда туғилган бўлса ҳам бошқа аксар юртдошлари қатори 20-йилларда Қўқондаги ўзбек мактаби ва техникумида таҳсил олган экан. У шу вақтда Қўқонга ижодий сафар билан келган Сўфизода, Абдулла Қодирий, Ғулом Зафарий ва бошқа ўзбек ёзувчиларини ўз кўзи билан кўрган. Шу вақтдан бошлаб Абдулаҳад Қоҳҳоров қўқонлик ижодкор ёшлар билан дўстлашиб кетган. Унинг ёзишча, 1946 йили Ойбек, Собир Абдулла каби ёзувчилар Фарҳод гидроэлектростанцияси қурувчилари билан учрашиш учун Бекобод шаҳрига борган. Учрашув тугагач, Собир Абдулла Ойбекка Нов туманига бориб, ўша ерда хизмат қилаётган қадрдон

дўсти Абдулаҳад Қоҳҳоров билан дийдорлашиши тақлиф қилган. Бу тақлиф бошқа сафардошларга манзур бўлгани учун Ойбек ҳам рози бўлган. Хуллас, ўша куни Новада тўқин дастурхон устида оқшомдан тонга қадар ширин суҳбат қуришган. Суҳбат мавзуси Абдулла Қодирийга келгач, ҳаммамизнинг кўзи Ойбекка қадалган.

“Ойбек домла, — деб хотирлайди Абдулаҳад Қоҳҳоров, — “балки бошқа киши сўзлар” дегандай, теваракка кўз юбориб, бир оз жим ўтирди...”

Эътибор беринг: 1946 йил. Қодирий номини тилга олиш асло мумкин эмас. Дастурхон атрофида Ойбекнинг “халқ душмани” Қодирий ҳақидаги сўзларини тегишли идорага етказадиган одамларни йўқ деб бўлмайди. Улар бир эмас, ҳатто бир неча бўлиши мумкин. Қолаверса, мезбоннинг ўзи ҳам шу тўман перия ташкилоти раҳбари... Нима қилиш керак? Гапирмасликнинг иложи йўқ. Гапирса ҳам умумий, ҳамма билладиган гаплардан на-рига ўтмаслик керак...

Абдулаҳад Қоҳҳоров хотирасини да-вом эттириб ёзди: “Абдулла ака содда, деҳқонсифат кўринса ҳам Ғарб ва Шарқ адабиётидан чуқур маълумотли, муто-лааси зўр киши эди. Араб, турк, форс тилларида унча гаплаша олмасам ҳам, рус тилида бемалол сўзлаша олар эди. Чунки у инқилобга қадар рус-тузем мактабини тамомлаган, кейин Москвада Журналист-лар институтига ўқиган, — деди Ойбек ва бироз тўхтаб, ниманидир хотирлагандай давом қилди. — 1925-1926 йиллар ёзув-чиликка ҳаваскор чоғларим эди. Қодирий-нинг Москвадан келганини эшитиб, икки-

Ойбек заҳарлаш ва заҳарланиш воқеасидан икки устози — Қодирий ва Чўлпон (“Кеча ва кундуз” романида) зўр маҳорат билан фойдаланганига қарамай, шу ҳаётий воқеани бошқа бир эпизод билан алмаштирмайди. Аксинча, унга 20-30-йиллар ўзбек романнавислигида учинчи бўлиб мурожаат этиши билан ёзувчининг “кўчма сюжетлар”дан фойдаланиш ҳуқуқига эга эканини асослаб беради.

уч ўртоқ уни кўргани боғларига бордик. Бизни меҳмон қилдилар, Москва таас-суротларидан сўзлаб бердилар. Шунда, ёдимда, Қодирий биз, ёш ёзувчиларга ўғит тариқасида сўзлаб, миллий респу-блика ёзувчиларининг дунёқарашини кен-гайтиришда рус адабиётининг аҳамияти катта эканлигини айтган эди. У, айниқса, Лев Толстой ва Чеховни севиб сўзларди”.

Ойбекнинг 1946 йилда, ўзбек ва тожик ёзувчилари иштирок этган бошқа респу-бликадаги ўтиришда, масъул партия ҳоди-мининг уйда ҳатто шу оддий ҳақиқатни айтиши учун ҳам отнинг қалласидек катта юракка эга бўлиши ёки ҳаётини қил устига қўйиши керак эди. “Звезда” ва “Ленинград” журналлари, “Буюк дўстлик” опералари ҳа-қидаги даҳшатли қарорлар кетма-кет чиқиб турган бир вақтда Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси раиси Ойбекнинг “халқ душма-ни” бўлганлиқда айбланиб, отиб ташланган адиб ҳақида шундай самимий сўзларни айти-ши том мазнада жасорат эди!

Орадан кўп ўтмай, қатагоннинг янги тўқилиши бошланди. “Халқ дўстлари” янги “халқ душманлари”ни излашга тушдилар. Ойбекни уюшма раислигидан тушириш, ҳатто “миллатчи”, Чўлпон ва Абдулла Қоди-рийларнинг “дўм”и сифатида қамаш учун барча материалларни тўпладилар. НКВД ҳодимлари Ойбек орқасидан ўрмалашни яна ҳам кучайтирдилар. Натихада Ойбек оғир хасталикка учраб, тилдан қолди, қўли ёзишга ярамади. Рафиқаси муҳтарама За-рифахоним унинг тили, унинг қўли бўлди ва Ойбек ижод қилишда давом этди.

Шундай кунларнинг бирида Москвада нашр этилган “Дружба народов” журна-ли Тошкентга ўз муҳбири А.Наумовни йў-лаб, унга Ойбек билан “Давр ва адабиёт” мавзусида суҳбат қилишни топширди. Ойбекнинг рафиқаси За-рифа Саидносова ёр-дамида берган жавоблари журналнинг 1966 йилдаги август сониде, ўзбек ти-лидаги бир парчаси эса “Ўзбекистон маданияти” газетасининг ўша йилдаги 1 октябр сониде эълон қилинди.

Мана, муҳбирнинг Ой-бекка берган саволларидан бири ва унинг жавоби: “САВОЛ. Сиз ҳозир-ча классик адабиётдан нималарни ўрганганлигингизни айтдингиз. Замондош ёзувчилардан ҳам бирортасининг адабий таъсири-ни сездингизми?”

ЖАВОБ. ...Кўп улкан ёзувчилар менга чин инсон сифатида таъсир кўрсатганлар. Бу нинимда ҳам акс

этган бўлиши мумкин...

Техникумининг студенти эканли-гимдаёқ, муаллимларимиздан бири мени Абдулла Қодирий билан та-ништирди. Ўрта бўйли ва миқтидан келган, доимо тўн ва баҳмал дўппи кийиб юрадиган, қўрнини қанчалар деҳ-қонларга ўхшаган, тин қора кўзла-ри кичик, ўткир, шўхчап, синовчан боқувчи, гоҳо эса худди ўзи билан банд бўлгандай бепарво кўринган бу киши ўша пайтлардаёқ машҳур ёзув-чи, ҳаммамиз қўлдан қўймай ўқий-диган, ўзбек адабиётининг биринчи улкан ва гўзал романининг муаллифи эди. Мени ниятда у одамнинг сало-бати босиб қолганидан зўрға нима-лариндир гўлдирадим. Ўшада унинг менга нималар дегани эсимда йўқ. Кейинчалик мен у билан тез-тез уч-рашиб, давр ва адабиёт ҳақида суҳ-батлашиб турдим, бироқ уни фақат ўттинчи йилларнинг бошларида, Ленинграддан қайтиб келганимдан кейингина дурустроқ билиб олдим.

Абдулла Қодирий истеъдодли, қалб бутун ва ўзига хос равишдаги шахс эди...

Ойбек адибнинг ижод қилиш услуби тўғрисида бундай деган: “Ўзининг айти-шига қараганда, у шундай ёзарди: авва-лига кўчада, қўпинча кечқурунлари ҳам-маёқ хувилаб қолган пайтда узоқ вақт айланиб юриб, янги асарнинг бўлажак қаҳрамонлари ва сюжет йўлларига ўй-лаб, роса пишитарди. У гоҳи пайтларда эрталабгача ҳам кўча кездари, қайтиб келгандан кейин эса кўрпача ёзиб, сиёҳ билан қозони бош томонга қўйиб олар-ди, ётиб ёзаверарди...”

Шу ерда Ойбекнинг сўзини бўлишга тўғри келади. Гап шундаки, Ойбек-нинг ўзи ҳам бирор ўйлаган асари-ни ёзишдан аввал кечқурунлари кўчалар хувилаб қолган пайтда уйдан чиқиб, ой ва юлдузларнинг сеҳрли шуъалари остида ҳам-ма нарсани унутиб, ёза бошлаган асари қаҳрамонлари қиёфасига кириб, уларнинг ҳатти-ҳаракатлари мантининг юракдан ҳис этиб, асар контурлари равшанлашиб қолган-ида уйига қайтиб, қўлига қозов ва қалам оларди. У шу табиати билан ҳам Қодирийга руҳан яқин ва содиқ шогирд эди.

Ойбек муҳбир саволига жавоб бериш-да давом этиб, Қодирийнинг мадрасада таҳсил қўргани, рус тилини кейин ўр-ганиб, рус адабиётини ўзига кашф этгани, танқидчиларнинг ноҳалоллиги, ғаним-ларнинг тухматлари ҳақида айтган сўзла-рини эслаб, яна бундай деган:

У Қодирийдан тарих ва ҳозирги замон, жамият ва шахс ўртасидаги муносабатлар тасвири орқали жамият ҳаётига таъсир кўрсатувчи катта бадиий ғояларни жозибали ифодалаш маҳоратини ўрганиш лозимлигини тушунди. Шундай ибратли ҳоллар Ойбекка Қодирий билан ўзидан кейинги адабий авлод ўртасида кўприк бўлиш шарафини берди.

ўз асарига нукта қўйди. Яъни у роман учун, аввало, муҳим ижтимоий-маънавий мавзунини танлаш, иккинчидан, тадрижий ўсиб бориб, халқ тарихининг бурилиш нуктасида, қўтилмаганда, миллий қаҳрамон даражасига кўтарила олувчи кишини бош қаҳрамон қилиб белгилаши билан Қодирий бошлаб берган аъённада давом эттирди. Айти пайтда совет мафқурачи-ларининг ўзига нисбатан отилиши мумкин бўлган тошларини қайтариб, асар бош қаҳрамонини, Қодирийдан фарқли ўла-роқ, савдогарлар муҳитидан эмас, кам-бағал халқ орасидан танлаб олган ва шу халқ оммасининг тарихий жараёндаги ўр-нини кўрсатишга айрича аҳамият берди.

Асардаги воқеалар тизими — сюжетни “магнитлантириш” ва асар тилини ширалли, жозибали қилиш Қодирий маҳоратининг энг муҳим қирраларини ташкил этади. Ойбек шу масалаларда нафақат Қодирий, балки “Ўткан кунлар”дан кейин яратилиб, ўзбек адабиётига Ғарб романнавислиқ аъённа-ларини олиб қирган “Кеча ва кундуз” муал-лифи Чўлпоннинг ҳам ижодий мактабидан сабоқ олишга интилди. “Ўткан кунлар” ва “Қутлуг қон” романиларидан бири бош қа-ҳрамон Отабекнинг Марғилонга бориши, ик-кинчиси эса бош қаҳрамон Йўлчининг омад излаб Тошкентга, тоғасининг хонадонига келиши билан бошланган бўлса, ҳар икки роман бош қаҳрамонларининг мустанла-качилар билан курашда шахид бўлиши билан якунланган. Ҳар икки романда ҳам бош аёл қаҳрамонлар Кумуш билан Гўлнор заҳарланиб ўлади.

Ойбек романида бундай муштарак воқеаларнинг бўлиши, бир томондан, Қодирийнинг таъсири ҳисоблана, иккинчи томондан, уларни асар қаҳрамонлари яшаган шайқатсиз тарихий давр қалами билан ёзилган сюжет ҳалқларни сифати-да талқин қилиниши ҳам мумкин. Шу на-рса муҳими, ҳар иккала асар муаллифи воқеликдан олдин ҳам “бадиий схема”-лар ёрдамида аждодларимиз яшаган та-рихий давр анатомиясини маҳорат билан очиб ташлаган, шу давр ҳақидаги аччиқ ҳақиқатни бадиий ҳақиқатга айлантириш имконига эга бўлган.

Ойбек заҳарлаш ва заҳарланиш воқеа-сидан икки устози — Қодирий ва Чўлпон (“Кеча ва кундуз” романида) зўр маҳорат билан фойдаланганига қарамай, шу ҳаёт-ий воқеани бошқа бир эпизод билан ал-маштирмайди. Аксинча, унга 20-30-йил-лар ўзбек романнавислигида учинчи бўлиб мурожаат этиши билан ёзувчининг “кўчма сюжетлар”дан фойдаланиш ҳуқу-қига эга эканини асослаб беради.

Қодирий ва Чўлпон романларини ўқиш ман этилган, улар таъсирида асарлар яратиш эса ҳавфли бўлган даврларда Ойбек ҳам миллий адабий аъённалар, ҳам рус ва жажон романнавислиги аъён-наларини узвий алоқада давом эттириб, ўзбек романнавислик мактабининг янги даврини бошлаб берди. У шу жараёнда Қодирий романларига хос бўлган миллий ўзига хослиқни, Қодирий қаҳрамонларига хос ўзбекона бетакор миллий фозилия-ларни, шунингдек, тарихда ўтган машҳур шахсларга, миллий қадриятларга, илм ва маърифатга ҳурмат туйғуларининг ўз қа-ҳрамонлари руҳий ва маънавий бойлигини ташкил этувчи омиллар бўлиб қолишга интилди. У Қодирийдан тарих ва ҳозирги замон, жамият ва шахс ўртасидаги муно-сабатлар тасвири орқали жамият ҳаёти-га таъсир кўрсатувчи катта бадиий ғоя-ларни жозибали ифодалаш маҳоратини ўрганиш лозимлигини тушунди. Шундай ибратли ҳоллар Ойбекка Қодирий билан ўзидан кейинги адабий авлод ўртасида кўприк бўлиш шарафини берди.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

МУАССИС:

Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Салим Дониёров

“Янги Ўзбекистон” газетаси учун масъул:
бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари

Бахтиёр Абдусатторов

Девонхона: (0-371) 233-70-98

Котибият: (0-371) 233-56-80

Эълонлар: (0-371) 233-57-15

Таҳриратта келган қўлғезмалар тақрир қилинмайди ва муаллифга қайтариқмайди. Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар. Газета таҳриратта компьютер марказида сақланади. Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “KOLORPAK” МЧЖ масъул.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Аxbорот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.

Нашр индекси — 236. Буюртма — 1169.

43642 нусхада босилди.

Ҳажми — 3 табоқ, Офсет усулида босилган. Қозғоз бичими А2.

Баҳоши қилинган нарҳда.

“KOLORPAK” МЧЖ Босмахонаси. Қорхона манзили: Тошкент шаҳри, Яшнобод тумани, Элбек кўчаси, 8-уй. ЎЗА яқини — 21:00 Тоширилди — 22:55 1 2 3 4 5 6

Навбатчи муҳаррир: Лутфулла Сувонов
Мусахҳиҳ: Насиба Абдуллаева

Босмахона телефони: (71) 230-27-76

Манзиллими:
100029, Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй